pentru bărbaţi, spre a'i captiva ănima şi a'i face să cadă în cursă. Vĕzênd că nu reuşea, încă pe când venea ellŭ pe la dênsa se grăbi a schimba tactica, făcu recursŭ la cochetărie şi la tot cortegiul sĕŭ de minciunĭ; se prefăcu că acordă preferinţele salle uneĭ alte fiinţe, începu a'ĭ escita ambiţiunea şi amorul propriŭ prin nisce laude esagerate adressate in dreapta şi stânga, merse pân'a 'ĭ escita gelosia prin plăsmuite accordărĭ de întêlnirĭ la cine scie ce fiinţe închipuite, şi aste tóte minciunĭ le băgă în urechile luĭ prin indirecta influenţă a uneĭ servitóre în care avea confienţă; însă vĕdênd că nicĭ cu assemenea plănsurĭ n'o scóte la cale, alergă la rugăciunĭ, la implorărĭ, la epistole pline de foc şi pasiune, în care'lŭ jura cum era maĭ rĕŭ şi invoca tóte sentimentele luĭ frumóse spre a'l mişca, făcêndu-lŭ responsabil la casŭ de vr'o catastrofă ce ar proveni din prelungita luĭ îndărătnicie, de tóte urmările triste ce ar putea decurge din pricina căinosuluĭ sĕŭ refusŭ.

Disparițiunea luĭ din casa bărbatuluĭ eĭ fu resultatulŭ asteĭ nouĭ cercărĭ. De o cam dată credu că astă disparițiune ar fi trecĕtóre şi avu răbdarea d'a ascepta, sperând a'l revedea viind dupŏ douĕ saŭ treĭ dille de lipsă, însă vĕdênd că se apropiea douĕ sĕptĕmânĭ şi ellŭ nu maĭ venea şi nu rĕspundea la nicĭ una din epistolele ce'ĭ trămite:, perdu rĕbdarea, îşĭ luă ănima în dinţĭ şi unde o eşi să iasă plecă d'a casă, pretextând că merge sŏ facă o visită la o amică, şi se duse într'o trăsură de birje la cancelarie.

Ajungênd acolo opri birjea într'unŭ colţ retrasŭ, stătu ne mişcată până la 5 ore după amiadĭ şi privi pe toţĭ impiegaţiĭ eşind şi ducêndu-se fie-care p'a casă saŭ cine scie unde; vĕdu chiar şi pe bărbatul sĕŭ îndreptându-se spre casă şi nu se mişcă de loc. In fine, dupŏ o sbuciumătóre asceptare, dări şi pe George şi ordonă birjaruluĭ să'lŭ urmărească de departe. George maĭ ântêiŭ intră într'o cofetărie de unde eşi peste câte-va momente încărcat cu câte-va pachete, apoĭ opri o trăsură, se sui într'ênsa şi porni spre casa Eliseĭ.

Cum ajunsse, intră înăuntru, şi rĕmase acolo până ce bătu o oră dupŏ miedul nopţiĭ. Elena cu o pacienţă cum

numai amorul rănitŭ şi gelosia póte să inspire uneĭ femeĭ, stătu nemişcată in trăsură într' unŭ colţŭ retrasŭ ore nenumĕrate şi nu perdu unŭ momentŭ din vedere lumina ce se vedea printre giamurile ferestreĭ, dincolo de care se afla obiectulŭ freneticeĭ salle pasiunĭ. Pe la o oră şi jumĕtate din nópte pórta Eliseĭ se deschisse şi George eşi petrecut de muma fidanţateĭ sale; când trecu prin dreptulŭ ferestreĭ, giamurile se deschise, Elisa eşi pe jumĕtate afară, coprinse cu mânele sale albe şi grăsuliĭ grumajiĭ viitoruluĭ sĕŭ bărbatŭ, şi tocmaĭ când orologiul Sântuluĭ George suna două ore, în acelaşĭ moment resună şi sgomotul unuĭ sărutat, acel sărutat despre care am vorbit deja în primul capitol.

După ce George plecă şi Elisa se retrase în camera sa, se retrase şi Elena ḑicĕnd:

— Mişcă birjar, sciŭ tot.

Ea a ḑis că scie, dar nu scia nimic. Ea credea că astă legătură era una din acele pasagere înclinaţiunĭ ce întêmpină adesea bărbaţiĭ în juneţe şi nu 'ĭ trăsnea de loc prin minte că eraŭ la mijloc nisce legăturĭ maĭ tinere şi maĭ durabile. Logodna luĭ George nu transpirase, căcĭ nisce formalităţĭ de îndeplinit cu consiliul de familie instituit conform legiĭ după mórtea tatăluĭ Eliseĭ, impedicase declaraţiunea imediată la oficerul stăriĭ civile; dintr'astă causă el şi părinţiĭ sĕĭ se păḑise d'a scóte vorbă şi rĕmăsesse lucrurile aşa de secrete încât nimenĭ de la cancelarie nu scia nimic.

Elena se duse spre casă concepĕnd cele maĭ negre şi maĭ teribile proecte de rĕsbunare contra asteĭ mahalagióice care se pusese în cale-ĭ spre a împedica cursul desfrânărilor sale, şi, ajungĕnd a casă, se furişă pe portiţa din dos, intră în camera sa şi se culcă pe dată spre a cugeta în voe şi a'şĭ aduna ideile. A doua ḑi inventă un pretext de mică importanţă cu care să'şĭ justifice absenţa din ḑiua precedentă faţă cu bărbatulŭ sĕŭ, care aminterĭ era fruntaşŭ între îmbrobodiţĭ, şi scorni o plăsmuită migrenă ca să scape de presenţa luĭ la ora dejunuluĭ.

După ce dejună, se îmbrăcă pe dată, ordonă să i se pue

caiĭ la trăsura purtăreaţă, se aruncă într'ênsa şi dete ordin visitiuluĭ s'o ducă acolo unde o îndemna dorul, adică spre locuinţa Eliseĭ; cum ajunse în strada eĭ opri trăsura într'un colţ, se dete josŭ şi o porni înainte furişându-se pe lângă case şi uluci. Din întêmplare se întâlni tot cu baba care făcuse vorba luĭ George, care după cum se vede îşĭ petrecea viaţa maĭ mult pe stradă şi prin veciniĭ de cât p'acasă, şi cum o întâlni, o opri în loc şi 'ĭ dise:

— Bună diua mamă.

— Mulţumim d-tale cuconiţa mameĭ.

— Escĭ bună mamă să'mĭ daĭ óre-carĭ lămurirĭ, adăogă Elena strecurând o jumĕtate de napoleon în mâna bĕtrâneĭ care rĕmăsese cu gura căscată şi cu ochiĭ sgâiţĭ, vĕdêndŭ monedă de aur în mâna eĭ.

— Cum nu? dacă 'mĭ va fi prin putinţă, se grăbi a dice baba băgând banul de aur în adâncul buzunaruluĭ de la dreapta rochieĭ sale; poftiţĭ la mine a casă ca să fiţĭ maĭ în isichie.

Elena nu făcu dificultăţĭ, intră în casa babeĭ şi cum se instală bine pe patul oĭ învelit cu o velinţă aleasă, îĭ făcu întrebarea următóre:

— Cine şade, mamă, în casa cu ferestrele la drum din mâna stângă?

— Unde e grădiniţă dinaintea caseĭ?

— Da.

— Cucóna Linţa cu fie-sa.

— Cum se numesce fie-sa? ce vêrstă are şi ce tacâm e?

— Este o fată prea cum se cade, frumuşică de pică şi tinerică ca o fragă. Mahalagióicele îĭ dic Săftica şi mumă-sa o numesce, de! după limba asta nouă, Elisa.

— Discşĭ că e fată cum se cade, întrerupse Elena făcênd din buze o mişcare ironică; escĭ sigură de ceea ce aĭ dis?

— Cum nu? vaĭ de mine! despre fata asta sunt maĭ sigura ca cum aş fi de copilul meŭ. Este pilda tuturor fetelorŭ din vecinĕtate.

— Nu te înşelĭ în credinţă?

— Nu, ferêscă D-deŭ şi ca dovadă poţĭ să-ţĭ spuiŭ că s'a

logoditŭ cu unŭ tînĕrŭ prea cum să cade, frumosŭ, cu stare, cu slujbuliţă bună, cunoscutŭ de ómenĭ însemnaţĭ, şi care nu cere zestre.

— Cum se numesce logodnicul D-eĭ?

— George Buiculescu...

— George... el!... şiopti în sine Elena reḑemându-se cu mâna de o masă de bradŭ vecină cu patul ca să nu cadă, căcĭ îndată ce auḑi aste cuvinte ochiĭ i se împăejenară, capu i se ameţi, şi mintea i se turbură ca cum ar fi vĕḑut căḑînd unŭ trăsnetŭ la picióreIe salle... A! acum înţelleg tótă şiretenia! murmură ea după ce trecu primul moment de uimire; va să ḑică s'a logoditŭ domnişoru, voesce să se însóre pe sub ascunsŭ de mine, însă 'lŭ poftesc să nu se jóce cu focul; astă căsătorie nu se va face.

După ce făcu babeĭ maĭ multe întrebărĭ şi obţinu de la dênsa maĭ multe informaţiunĭ despre mama Eliseĭ, despre posiţiunea lor socială şi maĭ alesŭ despre mărimea passiuneĭ născută între ea şi George de la logodnă încoa, precum şi despre piedecele carĭ se oppuneaŭ la grabnica realisare a visuluĭ lorŭ, pusse încă o jumĕtate de napoleon în mâna babeĭ, îşĭ luă ḑiua bună de la dênsa, şi eşi din casă şi din curte, şi ajungênd trăsura se sui într'ênsa şi porni spre casă meditând în sine fellŭ de fellŭ de mijlóce prin carĭ să rupă astŭ proectŭ de căsătorie cu tóte că era aşa de mult înnaintatŭ.

X.

Intinderea mrejelor

A doua ḑi Alexandru sta împreună cu socia sa în camera sa de lucru şi vorbeaŭ despre felurite întêmplărĭ ḑilnice bând cafeaoa după dejunŭ. Intre alltele, Elena aduse vorba şi despre George şi întrebă pe bărbatul sĕŭ cu unŭ tonŭ negligentŭ dacă scia ce s'a făcut şi pentru care causă nu maĭ venea pe la dênşiĭ?

— Nu sciŭ, rĕspunsse Alexandru óre-cum suspinând, nu sciŭ ce causă l'a silitŭ să se rĕcească de noĭ şi să uite amiciţia ce'ĭ pĕstrâm; sciŭ numaĭ că îlŭ dorescŭ şi adessea orĭ resimtŭ absenţa sa.

— Nu vĕ întêlniţĭ la cancelarie? întrebă soţia sa amestecând zahărul în fundul cescii salle.

— Nu maĭ lucreaḑă în cancelaria mea; d'o lună trecută s'a transferat în altă direcţie.

— Pentru ce?

— Nu sciŭ, ellŭ scie; la noĭ n'a întêmpinat nicĭ o nemulţumire; din contra capacitatea, activitatea şi blândeţea caracteruluĭ sĕŭ îĭ attrăgea elogiurĭ şi simpatiĭ.

— Nu poţĭ să'lŭ întâlnescĭ?

— Nu sciŭ unde esse séra, căcĭ în lumea în care petrecŭ eŭ orele libere nu lŭ vĕḑŭ nicĭ o dată.

— Dar ḑiua?

— Ḑiua aşĭ putea, dacă m'aşĭ duce într'adins la dênsul, însă din nenorocire n'am timpŭ.

— Dacă l'aĭ invita să prânḑéscă într'o ḑi cu noĭ, ca şi maĭ nainte, creḑĭ că ar refusa?

— Nu'lŭ creḑŭ atât de nepoliticosŭ.

— Pentru ce nu'ĭ trămiţĭ vorbă să vie disearā?

— 'Mĭ este témă să nu'lŭ contrarieḑŭ.

— Póte că din cóntră 'ĭ ar face plăcere venirea la noĭ şi numaĭ sciuta luĭ timiditate l'ó fi oprind d'a ne maĭ visita.

— O să'ĭ scriŭ într'o dóră; unŭ refusŭ însă din parte-ĭ m'ar mâhni fórte multŭ.

Treĭ ore după conversaţia de maĭ susŭ George priimi la cancellarie biletulŭ următorŭ:

„Dragă amice,

„Este un secolŭ de când nu te-am maĭ vĕḑut; care póte „fi causa de te-aĭ făcut aşa de scumpŭ la vedere acellorŭ „ce te iubescŭ? Toţĭ aĭ casseĭ te dorescŭ şi regret absenţa „ta. Dacă mĕ iubescĭ, saŭ dacă m'aĭ iubitŭ vre o dată, te „rogŭ să viĭ să prânḑescĭ cu noĭ astă seară în familie câte „treĭ, sciĭ ca altă dată când ne iubiaĭ.

„Convinsŭ că rugăciunea mea nu va rĕmânea vorba în „vêntŭ, mĕ sub-scriŭ

„Allŭ tĕŭ devotatŭ amicŭ,

„Alexandru“

— Astea sunt manoperile nevesti-seĭ! murmură George în sine rupênd biletul; vrea să'mĭ întindă cine scie ce cursă, dar să nu se măgulească în speranţele ce nutresce, că nu mĕ va prinde; o să mergŭ ca să nu'ĭ daŭ pretextŭ d'a crede că 'mĭ-e teamă de ea, dar pe Elisa mea n'o voiŭ uita nicĭ o clipă.

George se dusse, fu primitŭ de Alexandru ast-fellŭ cum se ascepta, adică cu acea afecţiune cu care primesce cine-va o fiinţă dragă ce n'a vĕḑut de mult, dar lucru de mirare Elena se purtă cu el ast-fel cum nu se ascepta şi cum nu creḑuse c'o să se întêmple vre-o dată. Se ascepta să întêmpine saŭ o figură învăpăiată de plăcere şi fericire, saŭ o înfăţişare arţăgósă, înţepată şi aprinsă de mânie şi supĕrare; dar nu întêmpină de câtŭ un chip liniscit, o politeţă fără afectaţiune, o primire demnă şi graţioasă, ca din partea orĭ-càreĭ dómne ce face parte dintr'o societate aleasă când întêmpină un indiferent. Astă primire îl pusse pe gândurĭ şi 'lŭ coufundă în dedalulŭ a douĕ ipotese protivnice, adică între credinţa uneĭ desăvêrşite uitărĭ şi între prepusulŭ unorŭ planurĭ ascunsse. Urmarea conduiteĭ salle la masă şi după masă sterse urmele orĭ-căruĭ prepus de temere şi'l întări în credinţa primeĭ ipotese, adică a uităriĭ tuturor rătăcirilorŭ din trecut.

Astă credinţă îl bucură óre-cum şi-ĭ uşură sufletulŭ de o mare greutate, dar îl făcu să simţă şi óre-care ciudă provocată de amorulŭ propriŭ rănit. Astă ciudă însă dură numaĭ câte-va momente fiind-că amintirea Eliseĭ luĭ îĭ vindecă îndată astă mică sgârietură

După ce 'şĭ redobândi seninĕtatea, George trecu împreună cu aĭ caseĭ în cabinetul luĭ Alexandru ca să ia cafeaoa şi se pusse la vorbă ca şi maĭ nainte.

— Ia ascultă George, ḑisse Alexandru, turnând câte-va picăturĭ de romŭ în cafeaoa sa, acum când te-am prinsŭ iar între noĭ, cellŭ puţin pentru câte-va momente, te rogŭ

şi te conjurŭ, să 'mĭ spuĭ adevĕrul şi să'mĭ mărturisescĭ causa care te a silĭt să nu maĭ daĭ pe la noĭ atâta timp.

Audind astă întrebare fără veste, George se turbură de o cam dată, dar pe urmă fruntea i se reînsenină şi ḑise:

— Voiţĭ să sciţĭ pentru ce?

— Amŭ fi foarte curioşĭ, rĕspunsse Elena fără afectaţiune.

— Dacă e aşa aflaţĭ că mĕ însor, respunse George cu óre-care ingăimeală.

— Ce spuĭ frate? strigă Alexandru cu veselie; şi noă nu ne-aĭ spusŭ pân'acum nimic?

— Nu v'amŭ spusŭ fiind-că nu era nimic sigur pân'acum.

— V'aţĭ logodit încaĭ? întrebă Elena.

— Da, cucónă Lino.

— Nu mĕ îndoesc că aĭ făcut o alegere din celle maĭ nemerite?

— Potrivită cu modesta mea posiţiune.

— Cum? te-aĭ şi logodit şi pe noĭ nu ne-aĭ poftit la logodnă hoţomane! esclamă Alexandru cu cunoscuta luĭ intonaţie de bunomie.

— A fost fără de veste.

— De mult v'aţĭ logodit? întrebă Elena.

— De vr'o câte-va sĕptĕmânĭ.

— Şi noĭ tocmaĭ acum aflăm! exlamă Alexandru cu un ton imputător! se cunósce că ne iubescĭ!

— Vĕ rog să nu vĕ supĕraţĭ, rĕspunse George; aŭ fost la mijloc o mulţime de obstacole şi dificultăţĭ carĭ m'aŭ împedicatŭ d'a divulga încă acest pas, şi teamă d'a purta de surda în gura lumiĭ numele feteĭ, m'a îndemnat să tac.

— Aĭ procedat fórte înţelepţesce, ḑisse Elena.

— Acum credŭ că s'o fi aplanat tóte dificultăţile? întrebă Alexandru.

— Nu încă, rĕspunse George scoţĕnd un lungŭ suspin, dar celle maĭ grele s'aŭ înlăturat.

— Ca ce fellŭ de difficultăţĭ sunt astea carĭ te împiedică d'a fi fericit cu o ḑi maĭ curĕnd? întrebă Elena cu un tonŭ fórte firescŭ.

— Să vedeţĭ, D-na mea, rĕspunse George, fidanţata mea este orfană de tată, şi mumă-sa nu este nicĭ măcarŭ epitrópă; nisce rude despre partea bărbatuluĭ formédă consisiliulŭ de familie şi unul dintr'ênşiĭ este epitropŭ. Aste rude locuescŭ în Târgovişte unde a trăit tată-sĕŭ până ce a murit şi unde se află şi mica lor avere.

— Eĭ bine, rudele nu vor să mărite fata?

— Mi se pare că epitropulŭ care se rudesce cu preşedintele tribunaluluĭ a cam ciupit din averea orfaneĭ şi cam se codesce d'aşĭ da socotelile. Altă rudă din consiliul de familie are un nepot despre nevastă şi se interesédă fórte mult ca fata să nu ia pe altul, ca să nu le smulgă din mână o moşióră ce se învecineşte cu a luĭ şi pe care a pus ellŭ ochiĭ, d'aia ne tot pune beţe în roate şi ne străgănesc cu fellŭ de fellŭ de formalităţĭ.

— La tribunalul de Dâmboviţa se petrec acestea? întrebă Alexandru; apoĭ de ce n'aĭ venit maĭ de mult frăţióre ca să ne spuĭ, căcĭ eŭ îĭ ţin pe toţĭ în mână şi cu câte-va rândurĭ din parte-mĭ îĭ moiŭ pe toţĭ.

— Ah! D-le Alexandre, exlamă George strângându-ĭ mânele cu căldură; dacă 'mĭ aţĭ face unŭ asemenea serviciŭ, v'aşŭ rĕmânea recunoscător în tótă viaţa mea.

— Alexandru va face şi maĭ mult, disse Elena; ca să'ţĭ probeze cât de mult ţine spre a te vedea fericit; mâne chiar, daca escĭ gata, se va repedi cu D-ta până la Târgovişte şi într'o di două va termina totŭ.

— Aşa, bine dicĭ, bună idee, strigă Alexandru; însă trebue să plecăm cu trenu de mâne diminéţă ca să apucăm diligenţa de la Gherganĭ şi să fim séra de vreme în Târgovişte spre a avea timp să ne întêlnimŭ cu preşedintele şi membriĭ.

— Ah! D-le Alexandre, strigă George înduioşat până la lacrime, atâta bunĕtate cu ce s'o resplătescŭ?

— Cu amiciţia D-tale, scumpul meŭ, rĕspunse Alexandru atrăgêndu-lŭ la sînul sĕŭ.

— Ba încă cu alt-ce-va, adăogă Elena.

— Cu ce anume? disse Alexandru.

— Aveţĭ naşŭ D-le George?

— Nu, D-na mea, încă nu până acum; eram hotărît să rog pe . . . .

— Pe Alexandru nu e aşa?

— Vĕ mărturisesc . . . .

— Eĭ bine, Alexandru şi noĭ primim, iată recompensa nóstră.

Astă purtare nobilă şi generósă fu lovitura de graţie ce dette Elena ultimelor presupusurĭ ce încă maĭ nutrea George în fundul inimeĭ salle. După ce 'şĭ manifestă recunoscinţa prin celle maĭ călduróse avênturĭ de ănimă, începu să plănuiască cele ce aveaŭ de făcut pentru a doua ḑi, şi după óre-care discuţiune hotărîră ca George să plece de diminéţă d'a casă, fără ca să spue nimĕnuĭ unde se ducea, spre a le procura o surprisă, ca Alexandru sĕ 'l găsească la gară; după aceia să plece împreună cu trenul de diminéţă ce merge spre Pitescĭ şi, ajungênd seara la Târgovişte, să facă totŭ posibilul ca a treia ḑi să se intórcă cu resultatul definitivŭ.

După acestea, Elena eşi din casă ca să prepare óre-carĭ bĕuturĭ rĕcoritóre şi preste câte-va momente reintră ţiind în mână doă epistole, din care una o dete bărbatuluĭ sĕŭ iar pe cea d'a doua o opri pentru sine.

Pe când Alexandru citea p'a sa, desfăcu şi ea p'a eĭ şi după ce o ceti ḑise:

— Curiósă este şi Alexandrina asta!

— De ce? replică bărbatul sĕŭ fără a lua ochiĭ după hârtia ce avea în mână.

— Imĭ cere permisiunea d'a veni astă-seară să mĕ vaḑă, şi mĕ rógă s'o asigur că nu e la mine şi n'are să vie la noi tot astăseară neîmpăcata eĭ inimică Elisa Slăviceanu.

— Eĭ bine n'aĭ spus feciorululuĭ că nu e nimenĭ la noĭ?

— Ba da, dar feciorul 'mĭ a rĕspuns că aşŭ face bine să 'ĭ scriŭ rĕspunsul, fiind-că are maĭ multe epistole de împărţit şi nu va putea să dea la tóte rĕspunsurĭ verbale.

— Scrie-ĭ în câte-va rêndurĭ.

— Nu veḑĭ ce am păţit?

— Ce e? întrebă bărbatul sĕŭ aruncând asupră-ĭ o privire îngrijitóre.

— Ia vrând să taiŭ zahăr pentru limonadă, m'am crestat frumuşel la degetul cel mare de la mâna dréptă.

In adevĕr degetul era învĕlit cu o cârpuliţă albă pătată cu róşŭ.

— Scrie tu Alexandre ḑise apoĭ apropiindu-se de bărbatulŭ sĕŭ.

— Nu pot că întârḑieḑ, draga mea; sunt asceptat chiar într'ast moment de un amic cu care am nisce afacerĭ importante. Eŭ vĕ las ca să vin maĭ curênd. Pune maĭ bine pe George să scrie şi subscie d-ta cum poţĭ.

— Póte că D-lŭ George......

— O! D-na mea cu tótă bucuria, rĕplică George puindu-es dinaintea biurouluĭ.

— N'aveţĭ de câtŭ să dictaţĭ, adăogă după ce puse mâna pe condeiŭ.

Pé când Alexandru eşea cu grăbire ca să alerge după amiculŭ asceptatŭ care ĭ scrisesse epistola ce avea în mână, George sub dicteulŭ Eleniĭ scrisse următórele rîndurĭ:

„Draga mea Alixandrino,

„Tu sciĭ bine că Elisa 'mĭ este totŭ aşa de nesuferită „ca şi ţie, că n'o iubescŭ şi n'amŭ iubit'o nicĭ o dată, şi „daca mĕ maĭ ducŭ pe la ea şi maĭ suntŭ óre-cum în con- „tactŭ cu dênsa, o facŭ numaĭ de ochiĭ lumiĭ, până mi se „va ivi o occasiune fovorabile d'a o rupe cu ea într'unŭ „modŭ definitivŭ.

„Să fii convinsă că în casa mea n'aĭ s'o veḑĭ nici o dată: „anima mea numaĭ pe tine te slăvesce şi în ea alta n'are „loc. Imĭ scriĭ că vreĭ să viĭ la mine; iată că eŭ ca să'ţĭ „probezŭ cât de mult te iubescŭ lasŭ casa plină de lume şi „maĭ alesŭ de amicĭ, şi sborŭ a te îmbrăţişa şi a te assi- „gura prin propria mea gură că te iubescŭ şi te adorŭ.

— Vĕ mulţumesc D-le George de amabilitate, ḑisse Elena luând epistola din mâna luĭ George; destul atâta, fiţĭ bunĭ şi îmĭ daţĭ condeiulŭ ca să subscriŭ saŭ maĭ bine daţi-mĭ

alt condeiŭ şi D-v puneţĭ pe unŭ plicŭ, adresa D-eĭ Alexandrina Patirianos, loco.

George fără a ḑice nimicŭ, scósse dintr'unŭ sertarŭ unŭ plicŭ. scrisse pe ellŭ adresa ce i se indicasse şi 'lŭ dete Eleniĭ; în ast timpŭ ea scrisse în josul epistoliĭ cu óre-care greutate câte-va littere, pusse epistola în plicŭ, îl lipi şi eşi cu dênsulŭ.

Alexandru căndŭ plecasse ḑisesse luĭ George să'lŭ ascepte şi ellŭ vindecatŭ de orĭ-ce umbră de prepus se decisese a se supune. Preste căte-va momente reintră Elena însoţită de o servitóre, servi limonadă şi apoĭ se aşeḑă pe canapea şi vorbi cu fostul eĭ curtenitorŭ despre fidanţata luĭ cu linisce şi fără afectare întrebându-lŭ numaĭ despre calităţile eĭ şi evitând orĭ-ce întrebare despre numele orĭ familia eĭ. După ce băură limonadă, îl rugă să o scuḑe căcĭ se duce ca să facă o visită amiciĭ salle Alexandrina şi eşi.

Când se întórse Alexandru era fórte supărat căcĭ nu găsisse la locul indicat pe amiculŭ care 'ĭ scrisese; din contra Elena era fórte veselă.

După sosirea luĭ Alexandru, George îşĭ luă adio şi plecând nu se maĭ dusse pe la Elisa căcĭ era tărḑiŭ, ci merse acăsă, se culcă de vreme şi a doua ḑi des de diminéţă fu la gara Târgovisteĭ unde întâlni pe Alexandru cu care se sui în trenulŭ ce pornea spre Pitescĭ.

XI

Mariţa Colţeasca

A doua ḑi după pornirea luĭ George şi a luĭ Alexandru spre fosta capitală a Româniеĭ, Elena în locŭ d'a vedea reviind bărbatul sĕŭ şi viitorulŭ sĕŭ finŭ, priimi prin poşte biletul următorŭ.

„Scumpa mea Eleno,

„Nu fiĭ îngrijurată pentru că nu ne-amŭ ţinutŭ de cuvênt; „piedecĭ ne prevăḑute s'aŭ oppusŭ la grabnica nóstră reîn-

„turnare. Affacerea luĭ George este maĭ încurcată de cătŭ „credeamŭ şi preşedintele, cu totŭ interesul ce are de mine „e maĭ încăpăţânatŭ de cătŭ credeamŭ. Afară de astea „George suffere din ḑiua sosireĭ de o colică afurisită, care „'lŭ împiedica să iasă din casă şi care ne stânjesce fórte „mult. Cu tóte astea, sper că în cincĭ ḑille vomŭ descurca „tot şi vom sbura cu grăbire acolo unde ne duce dorulŭ. „Nu te nelinisci de lipsa mea, căcĭ sănătatea mea nu lasă „nimic de dorit şi gândul meŭ e neîntrerupt la tine. Tră„mite vorbă la caucelarie, că interese de serviciŭ m'a ne„voit să fac o inspecţiune fără de veste, şi ascéptă-ne pe „poimâne cândŭ negreşit ne vomŭ înturna încoronaţĭ de „succesŭ.

„Al tĕŭ doritorŭ soţŭ.

„Alexandru".

— A! esclamă Elena radiósă de bucurie; tóte se facŭ conform dorinţeĭ mele, nu am nicĭ o grije pentru o sĕptĕmână.

După ce rosti astŭ monologŭ se puse la scriitorŭ, scrise treĭ epistole şi după ce le termină, le dete feciorululĭ să le arunce la cutie.

Intr'acest timp Elisa sta pe scaun lângă mica eĭ ferestrue şi ţiind de formă în mână un feston, îşĭ arunca fără de întrerupere ochiĭ spre stradă în calea iubituluĭ eĭ, dar iubitul eĭ nu se maĭ ivea! De treĭ ḑile se afla coprinsă de turmentele asceptăriĭ şi ale nelinisceĭ şi aste turmente neprevĕḑute nu înceta cu nicĭ un chip. De a doua ḑi de cum vĕḑuse că fidanţatulŭ eĭ nu venise la ora obicinuită după promisiune, trămisese servitórea la el acasă să afle care fusese causa care'l împedicase d'a nu maĭ da pe la dênsa, şi servitórea se întórse cu vestea cum că coconaşul a plecat de dimineaţă fără să spue unde s'a dus.

Maĭ trămise şi peste ḑi şi pe sub séră, dar nu dobândi unŭ resultatŭ maĭ bun. Sĕrmana fată era fórte neliniscită căcĭ nicĭ a doua ḑi şi nicĭ a treia ḑi George nu se maĭ ivi!

Cu cât trecea timpul, cu atât crescea închietudinea în sufletul eĭ, şi cu cât neliniscea o chinuia, cu atât se pre-

lungea absenţa celuĭ asceptat. Ce se făcuse? nimenĭ nu scia, nicĭ părinţiĭ, nicĭ camaradiĭ din cancelarie, nicĭ amiciĭ, nicĭ veciniĭ, nimenĭ! Toţĭ plângeaŭ şi se perdeaŭ în fel de fel de temerĭ şi de prepusurĭ. Iată ce rele resultate culege acela ce are imprudenţa d'a procura surprise!

De când dispăruse George, ambele case fusese resturnate cu susul în josŭ; tatăl sĕŭ câtŭ ţinea diulica de mare nu maĭ strângea piciórele de pe drumurĭ căutându-lŭ pretutindenĭ şi muma sa îl plângea ca cum deja ar fi murit. Cât despre Elisa, ea sĕrmana copilă nicĭ nu maĭ mânca, nicĭ nu maĭ usca lacrimile şi nicĭ nu maĭ da ochiĭ în gene; era maĭ mult mórtă de cât vie.

A patra di, pe când Elisa sta în dreptul ferestreĭ uitându-se cu ochiĭ înotândŭ în lacrime spre calea iubituluĭ eĭ, uşa camereĭ eĭ se deschise şi intră în întru mumă-sa cu o scrisóre în mână.

— Eliso mamă, dise bĕtrâna, iată o scrisóre pentru tine venită prin poştă.

Cum audi cuvêntul scrisóre, Elisa sări repede din loc scoţênd o esclamaţie sgomotósă, şi numaĭ de cât o luă în mână, o desfăcu, şi după ce o mâncă cu o singură privire, scóse un ţipĕt sfăşietor şi cădu jos fără de cunoscinţă.

Iată ce coprindea acea epistolă:

„Domnişóră,

„Nu vĕ cunosc de cât din nume, sciŭ însă că te aĭ logodit cu George Buiculescu; ca să vĕ fac a recunósce ce fel de bărbat este acel domn, vĕ fac cunoscut că s'a logodit încă odată cu mine, a căutat felurite pretexte ca să prelungească logodna, 'mĭ-a arĕtat o iubire fără de margine care era numaĭ prefăcĕtorie, şi după ce a dobânditŭ iubirea şi confienţa mea, o iubire şi o confienţă nemărginită, a profitat de slăbiciunea şi neesperienţa mea, şi după aceia a fugit p'aci încolo şi m'a lăsat pe drumurĭ, nenorocită şi neconsolată. Feresce-te de ast om, nu-ĭ da ânima, căcĭ deja uneltesce ca să te piardă pe d-ta ca şi pe mine. „Epistola ce'ţĭ trimit pe lângă aste câte-va rândurĭ scrisă în întreg de mâna luĭ, te va edifica îndestul despre sen-

„ timentele ce'ţĭ păstrédă şi despre fericirea ce'ţĭ prepară în „ viitor acest monstru. Când te veĭ scula într'o ḑi şi nu'lŭ „ veĭ afla, nu sta la îndoială, căcĭ el în acele momente este „ la Alexandrina luĭ, pentru care de sigur m'a înşelat şi pe „ mine şi te înşélă şi pe d-ta.

„ Acum escĭ însciinţată, păzesce-te.

„ A d-tale devotată

„Mariţa Colţeasca
„Strada Rumeóră No....

Pe lângă astă epistolă era anexată epistola ce dictase Elena luĭ George ca s'o trimită uneĭ amice.

Mumă-sa se speriă fórte multŭ de leşinulŭ fiiceĭ sale şi plângênd cu foc şi blestemând ceasul în care 'şĭ-a logoditŭ copila, o coprinse în braţele sale materne şi unindu-şĭ tot restulŭ de forţe ce 'ĭ maĭ cruţase aniĭ, o ridică în sus, o aşeḑă în pat şi începu a'ĭ da ajutórele şi îngrijirile trebuinciόse pentru a o readuce la cunoscinţă.

Tocmaĭ când Elisa redeschise ochiĭ şi începu să preumble prin casă o căutătură rătăcită, uşa caseĭ iarăşĭ se deschise şi intră cu precipitare în întru tatăl luĭ George care ţinea şi el în mână o epistolă care'l vestea că fiul sĕŭ a fugitŭ cu o femee peste frontieră în Austria.

Cum citi astă epistolă, Elisa potrivi scrisorile, şi recunoscênd óre-care asemĕnare între a eĭ şi a bĕtrânuluĭ, se îmbrăcă iute şi fără a ḑice nimic, făcu bĕtrânuluĭ semnŭ s'o urmeze, se urcă în o birje ce 'ĭ eşi în cale, strigă birjaruluĭ să meargă iute şi se opri în strada Rumeóră în dreptul numĕruluĭ.... Ajungênd acolo intră în întru, şi vĕḑênd că 'ĭ ese înainte o femee tînĕră şi frumósă, simplu dar curat îmbrăcată, îĭ făcu întrebarea următóre:

— Mĕ rog, dómna Mariţa Colţeanca.....

— Eŭ sunt cuconiţă, rĕspunse acea tînĕră, ce poftiţĭ?

— D-v. 'mĭ aţĭ trimis o scrisóre prin poştă?

— A! d-v. sunteţĭ d-şóra Elisa, fidanţata luĭ George?

— Da, eŭ sunt.

— A! d-şóră cât sunteţĭ de frumósă! şi cu tóte acestea

cât sunteţĭ de nonorocită că aţĭ avut a face cu un asemenea monstru !...

— Nu e vorba d'a mĕ plânge pe mine, rĕspunse Elisa cu nerăbdare, ci d'a mĕ încredinţa dacă ceea ce 'mĭ-aĭ scris este adevĕrat saŭ nu.

— Pe viul D-ḑeŭ, îţĭ jur că tóte sunt adevĕrate.

— Bine, dar cele ce coprinde astă epistolă care este scrisă tot de d-ta ?

— Si acestea.

— Pentru ce nu mi le-aĭ spus mie în epistola ce 'mĭ aĭ trămis ?

— Pentru că nu le sciam şi le-am aflat abia a séră.

— De ce nu mi le-aĭ comunicat tot mie ?

— 'Mĭ-a fostŭ milă, amŭ voitŭ să te cruţŭ de o nouĕ durere.

— Iţĭ mulţumescŭ. Adio.

După ce ḑisse aste cuvinte, eşi repede din cămară şi curte, se aruncă în trăsură şi mergênd spre casă se aruncă în pătuceanul sĕŭ, îşĭ ascunse capul în perne şi începu să ţipe şi să plângă ca o nebună.

Indată ce dispăru Elisa, aceia ce se numea Mariţa lepădă cât colo hainele celle ponosite ce avea pe sine şi redevenind într'o clipă iară Elena Calomirescu, dette câte-va monede stăpâneĭ caseĭ, căreia îĭ împrumutasse hainele, camera şi numele pentru câte-va minute, se aruncă într'o trăsură ce o ascepta într'o stradă laterală, şi se îndreptă spre casă radiósă de bucurie. Reuşise.

XII

Triumful crimeĭ

Numaĭ aceĭ carĭ aŭ iubitŭ din totŭ suffletulŭ o ființă omenéscă și s'aŭ vědut înșelațĭ în amorul lorŭ, numaĭ aceia ce aŭ ânimele arse și consumate de dogoarea aprigulu̇ĭ dor, numaĭ desmosceniţiĭ vieţiĭ cărora amăgirea le-a ucis speranțele pentru vecie, nu maĭ aceia potŭ ghici trista posițiune în care se afla Elisa!

Cât mersesse pe drum abia putusse să 'șĭ comprime cu batista țipetele de desperare ce voiaŭ să iasă din adênculŭ ânimeĭ eĭ și tatăl luĭ George se încercă în zadar s'o aline, s'o console și să'ĭ inspire o speranță care chiar luĭ îĭ lipsea, însă îndată ce ajunse a casă și vědu plecat pe acella ce credușe că o să'l facă în viitor socru, dădu în voe curs întregeĭ salle desperărĭ și, cum diserăm la finele capitoluluĭ precedent, aruncă în pătuceanul sěŭ țipând ca o nebună. Din ochiĭ sěĭ curgeaŭ potop de lacrěmĭ, din busele salle anateme teribile și din peptul sěŭ suspine sdrobitóre; miĭ și miĭ de nălucirĭ sburaŭ pe dinaintea ochilor sěĭ, miĭ și miĭ de gândirĭ negre treceaŭ prin naintea sa, și miĭ și miĭ de planurĭ funeste nescoceaŭ imaginațiunea sa. Să móră! acésta fu ultima și decisiva sa hotărîre! și pentru ce óre să maĭ trăiască? aflase adevěrul, descoperisse că epistola scrissă de măna iubituluĭ eĭ nu minţisse, se convinsesse că George era unŭ amăgitor și amorulŭ luĭ o prefecătorie! ce'ĭ maĭ trebuia măngăere, alinare, speranță? Ea se devotase cu corpul și spiritul astuĭ amor purŭ, ea iubise din totŭ sufletulŭ astă ființă scumpă, ea îĭ dătusse cu espanssiune candórea animeĭ alle, cum maĭ putea dar să se console și să maĭ spere când vedea tóte ilusiunile salle perdute, tot viitorulŭ sěŭ uccisŭ?!

In deșertŭ mama-sa sermana muma nenorocită care o asceptase în prag și pe lăngă care trecuse când sosise ca o vijelie fără s'o bage de sémă, bătusse de maĭ multe orĭ la ușa sa ce o încuiase când intrase, în deșert o chemase de

maĭ multe orĭ pe nume şi-ĭ adresase cuvintele celle maĭ tinere, cele maĭ duióse, căcĭ ea nu 'ĭ rĕspunse, nu audise! D-deŭ avusese milă de sufferinţele salle şi o amorţise!

Când se desceptă era nópte, întunerecŭ în casă şi ea înghețată lemnŭ. Indată ce 'şĭ veni în fire abia avu putere să se scóle, şi mergêndŭ împleticindu-se până la masă, aprinse luminarea, descue uşe, chiemă pe mumă-sa şi apoĭ recădu în pat cu puterile sleite şi cu capul cuprins de o ameţélă ne înţelésă. Când veni mumă-sa o găsi rĕsturnată d'a curmedişiul în pat şi fără de cunoştinţă.

Sĕrmana bĕtrână se sperie grósnic; vĕdând'o în astă stare iĭ dete tóte ajutórele trebuinciόse, o desceptă din leşin, iĭ redette căldura ce o părăsise, şi o întrebă ce are? dar ea cădu în braţele salle, îşĭ ascunse capul în sînul sĕŭ matern şi plânse maĭ mult timp înnecându-se în amarnice suspine, dar nu 'ĭ dete nicĭ un rĕspunsŭ cum nu detusse nicĭ tatăluĭ luĭ George care o întrebase maĭ dinainte.

A doua di, după o nópte de insomnie şi turmente, Elisa se alese cu un soiŭ de frigurĭ cerebrale care o tortura într'un mod cumplit şi o ţinea într'un continuŭ tremur nervos urmat de o căldură nesuferită. În timpul acesteĭ căldurĭ ea se pusse a rosti felŭ de felŭ de aiurărĭ şi de estravaganţe fără de nicĭ un sens. De aci frigurile înrădăcinându-se îşĭ luară cursul lorŭ regulat şi după ce o chinuia în decurs de 12 ore cu durerile fisic ecele maĭ împungătóre, apoĭ o lăsa în pace ca în alte 12 ore să o chinuiască cu nisce durerĭ morale îndoit maĭ strajnice.

Sĕrmana fată! când se trezea îşĭ aducea aminte de George şi de presupusa luĭ trădare, iĭ imputa cu amărăciune crima ce credea că săvîrşise, îl chema, îl striga şi ne primind nicĭ un rĕspunsŭ se punea pe un plâns convulsiv.

Preste treĭ dile după prima cridă, într'o diminéţă făcu semnŭ mumeĭ sale care plângea la capul sĕŭ s'o lase singură ca să dórmă, şi după ce eşi mumă-sa, începu să vorbéscă singură cam în modul următorŭ:

— Ellŭ nu maĭ vine, de cincĭ dile n'a maĭ dat p'aicĭ! de sigur că nu 'şĭ maĭ aduce aminte de mine şi m'a uitat cu

desăvêrşire pe câni eŭ nu pot să'l uitŭ nicĭ să trăesc fără de dênsul. De şi acum sunt în pat, în prada unor durerĭ sfăşietóre, totuşĭ peste pucin amŭ să mă fac bine, mediciĭ nu mĕ lasă în pace. Nu am prin urmare speranţă d'a scăpa prin o mórte naturală care să'mĭ curme aceste ḑile amărîte într'un mod firesc. Cu tóte astea trebue să mor şi voiŭ muri........ D-ḑeŭ a lăsat omuluĭ atâtea mijlóce ca să'şĭ răpească aceia ce generositatea luĭ 'i-a dat: viaţa... Eŭ voiŭ muri, trebue, nu se póte altfel; dar el? el autorul nenorocirilor melle? el care erĭ a înşelat pe una, aḑĭ m'a minţitŭ pe mine şi mâne va amăgi pe a treia? ellŭ să trăiască?... să trăiască ca să adaoge numĕrulŭ nefericitelorŭ şi să sporéscă acellŭ lanţŭ de miseriĭ în care a încatenatŭ atâtea ănimĭ?! Nu... n'ar fi drept nicĭ umanŭ. Dar cum să móră? voiŭ putea întinde eŭ o mână ucigaşe spre acela ce pênă erĭ era D-ḑeul meŭ pămêntesc? O nu, mi-ar fi peste putinţă! Ce să fac dar Dómne? ce să fac? nu sciŭ, nu mĕ pricep, simţŭ numaĭ că capulŭ mi se ameţesce, raţiunea mi se turbură şi creeriĭ în cap mi se cleatină. Ah! D-ḑeule, de ce nu facĭ să cadă peste capul meŭ unul din trăsnetele tale ca să mĕ scape de atâtea sufferinţe?

Pronunţând aste cuvinte recăḑu sdrobită pe perna de sub cap şi rĕmase maĭ mult timp ne mişcată, fără să dea cellŭ maĭ micŭ semnŭ de viaţă. După o jumĕtate de oră şi maĭ bine redeschise ochiĭ şi iar începu să murmure:

— Oare n'o fi minţit acea femee? óre n'o fi nisce plăsmuirĭ urḑite d'o invidie ascunsă tot ce am citit şi am vĕḑut.... Nu, nu e cu putinţă, era scrisórea luĭ, o cunosc. Afară de asta ce interes ar avea acea femee ca să alerge la atâtea vicleniĭ spre a mĕ înşela, şi maĭ ales de tóte, unde e el acum? ce s'a făcut? unde a dispărut aşa fără de veste şi pentru ce nu vine ca să se justifice şi să risipéscă din sufletul meŭ neagra bănuială!? Nu... e culpabil, şi prin urmare trebue să morŭ!.. oh! să mor!.. să morŭ aşa de jună, plină de viaţă şi sănĕtate, în preḑioa realisăriĭ celeĭ maĭ dulcĭ fericirĭ, să mĕ desparţŭ de atâtea scumpe ilusiĭ, de atâtea vise d'aurite, de părinţĭ şi amice, de totŭ ce iubescŭ şi de toţĭ carĭ mĕ iubesc!.. şi cum?... prin mórte silnică, să mĕ ucig eŭ însă'mĭ. . . . .

Oh! este prea crud, prea crud Dumnedeulŭ meŭ! însă nu este altŭ mijloc. Fără ellŭ nu pot trăi; cată să sacrific totŭ, până şi suffletulŭ meŭ amintireĭ luĭ!

In acellŭ moment se deschise uşa cameriĭ sale şi intră la dênsa mumă-sa însoţită de un june farmacist, nepot alŭ bĕtrâneĭ. Când îl vĕdu Elisa scóse o mică esclamaţie şi pe obrajiĭ sĕĭ se rĕspândi o rază de bucurie.

Indată ce intră, junele se apropiă de dênsa, şi, luându-ĭ în mânĭ palidele eĭ mânuşiţe, îĭ disse:

— Bună séra, verişóră, cum te maĭ simţĭ?

— Iţĭ mulţumesc vere, sunt bine, murmură ea suspinând.

— Mi se pare că aĭ frigurĭ?

— Ba nu, nu maĭ am nimic; de erĭ nu m'a maĭ prinsŭ.

— Aĭ luat ceva medicamente?

— Da, uite sticluţa colea pe masă şi reţeta doctoruluĭ pe oglindă.

— Fórte bine aţĭ făcut d'aţĭ chemat medicŭ şi n'aţĭ făcut usŭ d'acele prafurĭ şi bĕuturĭ ce obicĭnuescŭ a da babele prin mahalale, căcĭ din elle în loc de vindecare resultă adesea nenorocirĭ.

— S'a întêmplat dintr'astă pricină vr'o primejdie? întrebă bĕtrâna cu curiositate.

— O! de maĭ multe orĭ; chiar acum a avut loc o nenorocire mare; o fată era bolnavă nu sciŭ de ce, şi o babă a învĕţat'o să bea într'un pahar de apă o mică cantitate de făina caruluĭ; eĭ bine sciţĭ ce s'a întêmplat? baba din uluială 'ĭ-a dat arsenic drept făina caruluĭ şi biata fată a murit pe dată.

— Sĕrmana! strigă bĕtrâna, frângându-şĭ mânele.

— Dar ce este arsenicul acella? întrebă Elisa.

— Ce fel, nu sciĭ, verişóră?

— De unde să sciŭ?

— Şioriciócă cu care se omor şiórecìĭ.

— Dar cum tătariĭ a putut găsi şioriciόica? strigă bĕtrâna căcĭ noă ne-a fost cu neputinţă d'a găsi.

— Nu sciŭ nicĭ eŭ, rĕspunse junele, căcĭ ordinele cele

maĭ severe opresc vinderea asteĭ substanţe; dar ce aţĭ vrut să faceţĭ cu arsenic?

— Vrem să scăpăm de nisce chiţcaní carĭ ne róde tot, ḑisse Elisa; d-néta trebue să aibĭ în farmacie.

— Negreşit că am, rĕspunse farmacistul.

— Aoleo vere dacă mĕ iubescĭ, strigă Elisa uitându-se cu drag spre vĕrul sĕŭ, fă bunătatea de ne dă şi noă niţică, căcĭ ne prigonesc fórte mult blestemaţiĭ de chiţcanĭ.

— Bine ḑicĭ, adaose bĕtrâna; făţĭ pomană, dragul mameĭ şi scapă-ne de aste lighionĭ, că ne dă afară din casă.

— Cu tótă plăcerea, rĕspunse junele cam încurcat; dar să vedeţĭ, cum spusseiŭ, sunt ordine aspre care...

— Dacă te rog eŭ maĭ pot fi obstacole? ḑisse, Elisa încolocindu-ĭ albele salle mânĭ după gâtul juneluĭ; aĭ fi capabilŭ să refuzĭ pe vară-ta?

— Nu... dar...

— Dar de ce aĭ să te temĭ? cine are să te denunţe, şi maĭ allesŭ ce pericolŭ întreveḑĭ? ce, creḑĭ óre că la una din noĭ ĭ'a venitŭ poftă să se omóre singură?

— Feréscă D-ḑeŭ.

— Atuncĭ?...

— Iţĭ voiŭ aduce o mică cantitate mâne diminéţă.

După ce maĭ vorbi cât-va de alte lucrurĭ, junele farmacistŭ îşĭ luă séra bună şi plecă, muma Eliseĭ, după ce'lŭ petrecu până la pórtă, se retrasse in camera sa, iar Elissa îşĭ reaşeḑă capul pe pernele sale voiósă şi aprópe uşurat de suferinţele ce 'ĭ apăsase până atuncĭ peptul şi peste câte va minute adormi în liniscite şi mulţumită.

A doua ḑi, junele farmacistŭ se ţinu de cuvênt. Cam după amiaḑĭ veni la verişóra sa, o întrebă de sănĕtate şi după ce se convinsse că este multŭ maĭ bine, scósse din busunarŭ o sticluţă mică şi 'ĭ-o dete ḑicênd:

— Iată, scumpă verişóră, aceia ce 'ţĭ-amŭ promisŭ; în sticluţă se află arsenicŭ disolvatŭ în apă distilată; câte-va picăturĭ suntŭ capabile să stârpéscă o droaie de şióreci.

— Cum să mĕ servŭ? întrebă fata cu óre-care îngrijire.

— Să tornĭ câte-va picăturĭ în mălaiŭ, dar să te păzescĭ să nu atingĭ de buse o picătură măcar că o paţĭ.

— Ce póte să mi se întêmple?

— Ḑece picăturĭ suntŭ în stare să ucigă omulŭ cellŭ maĭ robustŭ.

— Voiŭ pune mănuşĭ în mânĭ când mĕ voiŭ servi cu dênsa.

— Fórte bine, şi după ce veĭ termina veĭ pune sticluţa într'unŭ locŭ sigurŭ, căcĭ într'ênsa se află închisă mórtea a ḑecimĭ de ómenĭ

— Fiĭ pe pace.

— La revedere dragă verişóră.

— Adio, rĕspunse Elisa rădicându-se pe jumĕtate.

— Iţĭ recomand, încă o dată, mare băgare de seamă.

— N'avea grije.

După ce plecă vĕrulŭ sĕŭ, Elisa se sculă din patŭ tremurând, se tîrî cum putu până le uşe, o încuiă, şi după aceia se urcă iarăşĭ în patŭ, luă sticluţa în mână, se uită lung la ea, şi, după ce plânse cât-va timp, scóse din adêncul ânimeĭ unŭ lungŭ oftatŭ, pe urmă apropie cu convulsiune sticla de buse, bĕu cu repeḑiciune o părticică din conţinutul sĕŭ şi după aceia căḑu întinsă pe patŭ.

XIII

La Têrgoviste

Este timpulŭ d'a ne occupa de George şi de Alexandru spre a afla ce s'aŭ făcut eĭ pe acolo!

Ajungênd la Têrgoviste ceĭ doĭ tineri trasse la otelulŭ la care trăgea orĭ de câte orĭ se ducea Alexandru in vechia capitală a Românieĭ, spre a merge la via sa ce nu era departe, şi ocupară doă camere, în care fusese instalaţĭ chiar de oberchelnerul otelului care se întêmplase a fi finul luĭ

Alexandru cununat de el şi soţia sa, ca unul ce fusese crescut in casa părinţilorŭ Eleneiĭ.

După ce se spălară şi se curăţară, Alexandru chemă pe finul sĕŭ îĭ dete o epistolă şi unŭ pachet cu óre-care obiecte date de nevastă-sa pentru fină-sa şi apoĭ eşi cu George prin oraşiŭ ca să se întêlnéscă pe la casinŭ cu membriĭ Tribunaluluĭ.

Îndată ce plecară, finul Eleniĭ deschisse scrissórea care era scrisă de dênsa şi citi următórele rândurĭ:

„Aĭ cincĭ ḑecĭ de galbenĭ de la mine dacă mĕ veĭ ser-„vi de astă dată cum m'aĭ maĭ servitŭ şi în alte occasiĭ, „adică dacă veĭ turna în apa de bĕut a camaraduluĭ băr-„batuluĭ meŭ jumătate din prafulŭ ce veĭ găsi în pachetŭ „şi dacă cea altă jumătate 'ĭ-o veĭ da-o peste 24 ore. Să nu „te îngrijeştĭ de consecinţe, fiind-că nu'ĭ va causa altŭ rĕŭ „de cât vĕrsătură şi durere de ănimă în treĭ patru ḑille, „fără alt ceva compromiţător"

— Bine, ḑisse ellŭ rînjindŭ, iar chestiune de rĕsbunare pentru unŭ amorŭ rĕcitŭ, iar vr'unŭ filtru misteriosŭ; allŭ treilea pân'acum. E dracul pe uscat naşă-mea asta şi bărbatulŭ sĕŭ un îmbrobodıtŭ. Are dreptate săracul căcĭ multe prafurĭ şi bĕuturĭ maĭ înghite fără scirea luĭ ca să fie órb şi surdŭ!

Terminând astŭ monolog, oberchelnerul strânse scrisórea, aprinse un chibrit, o arse până la ultima bucăţică şi apoĭ eşi ca să'şĭ vaḑă de treburĭ.

George şi Alexandru intrară séra înoptat şi după ce 'şĭ luară séra bună unul de la altulŭ, se despărţiră şi intrară fie-care în camera sa ca să se culce. Peste nópte luĭ George i se făcu sete, bĕu un pahar din apa ce găsi pe mescióra de lângă căpĕtêiŭ şi iarăşĭ adormi.

A doua ḑi Alexandru se desceptă cam pe la noă ore; îndată ce află ora, se sculă repede din pat, se îmbrăcă în grabă şi se duse la George să afle dacă s'a sculat şi ellŭ spre a merge unde aveaŭ trébă. Merse dar la uşa sa, bătu; nimenĭ nu'ĭ rĕspunse; bătu încă odata şi în loc de rĕspuns auḑi eşind din întru un muget dureros. Deschise numaĭ de

cât uşa, intră în casă şi rĕmase uimit de ceia ce vĕḑu înaintea ochilor. George rĕsturnat în mijlocul aşternutuluĭ şi cu capul atârnând în jos pe marginea patuluĭ se svêrcolea ca unŭ peşte ţiindu-se cu mânele de ânimă şi scotea din gură spume închegate şi mugete înăbuşite.

— Dar asta pe tine ce 'aĭ? strigă Alexandru spăimântatŭ.

George auḑind vocea protectoruluĭ sĕŭ, se uită la ellŭ cu unŭ aer zăpăcitŭ ca cum nu l'ar fi cunoscutŭ, şi după ce'l privi cât-va cu o căutătură zăpăcită, îĭ respunse cu voce stinsă:

— Morŭ.... nu maĭ potŭ.

— Dar bine ce aĭ? ce te dóre? urmă Alexandru rădicându-ĭ capulŭ în susŭ şi reaşedândui-lŭ pe perne.

— Morŭ de stomac, murmură George pe jumătate perdutŭ.

— De stomac! strigă Alexanandru spăimântatŭ; curênd unŭ medicŭ, trebue un medicŭ, adăogă sunând clopotulŭ cu repeḑiciune.

Peste câte-va momente intră în întru fata din casă care auḑind pentru ce era chemată, alergă şi spusse *ober-chelnerului*. Cum auḑi astă noutate, finul luĭ Alexandru alergă in camera bolnavuluĭ şi priimind din gura naşiuluĭ sĕŭ ordinulŭ d'a alerga să caute un medic, luă ca din întêmplare după masă carafa cu apă şi eşi ca cum s'ar fi dusŭ unde i s'a ordonatŭ. Ellŭ însă nu făcu astfellŭ, ci maĭ ânteiŭ deşertă apa din carafă, spălă carafa bine, pusse în ea altă apă în măsura celleĭ ce fusesse în carafă când a luat'o, o pusse la loculŭ eĭ în dulapulŭ cu sticlăriĭ şi apoĭ se dusse la medicŭ.

Mediculŭ îndată ce veni dete bolnavuluĭ să bea nisce picăturĭ încălḑitóre ce adusesse cu sine, ordonă la duoi băeţĭ din otelŭ să 'ĭ frece extremiteţile cu putere şi după ce se maĭ potoliră durerile, începu să facă întrebărĭ luĭ George ca să afle causa asteĭ bóle neasceptate. Din pucinele informaţiĭ ce putusse culege din gura bolnavuluĭ şi a amicului sĕŭ, omulŭ de sciinţa nu maĭ stătu unŭ momentŭ la îndoială şi declară că astă bólă nu era de cât un simplu caz de cholerină bennignă.

George după ce putu dispune în libertate de facultăţile salle intellectuale, aminti luĭ Alexandru necesitatea ce aveaŭ d'a se întêlni cu preşedintele spre a aplana difficul-

tăţile ce 'ĭ adusesse la Tărgovişte şi Alexandru cum îl audi. Îl lasă în grijia finuluĭ sĕŭ şi plecă îndată. Peste o jumătate de oră se întórsse întristatŭ; întărdiasse prea multŭ, şedinţa se ridicasse şi preşedintele plecasse la vie unde locuia în timp de vară. Fură nevoiţĭ dar a rĕmănea încă o di în Tărgăviste, maĭ cu sémă căcĭ medicul oprisse formalŭ pe bolnav d'a se espune sdruncinăturilorŭ trăsureĭ.

A doua di George fu maĭ bine, Alexandru se dusse la timpŭ la tribunalŭ, se întălni cu Preşedintele şi acesta contra tuturor asceptărilor, iĭ oppusse o mulţime de obstacole pe care nu le putea înlătura fără óre care luptă. Intorcêndu-se la otelŭ găsi pe George maĭ rĕŭ ca în prima dată şi pe medicŭ lîngă ellŭ; atuncĭ trămisse epistola către femeia sa.

A doua di Preşedintele iĭ promisse că peste treĭ dille va dobêndi resultatul dorit şi Alexandru se decisse a sacrifica treĭ dille din fericita sa viaţă pentru fericirea amiculuĭ sĕŭ; în astŭ timpŭ George se făcu maĭ bine şi finul Eleniĭ primi de la naşa-sa o noă epistolă cu noĭ instrucţiunĭ.

In diua următóre cădu Alexandru bolnavŭ în loculŭ luĭ George totŭ de colerină şi plecarea ce se hotărîsse pentru acea di, fu amănată pentru un timp nehotărîtŭ, din causa că astă bólă ne asceptată împieda realisarea soluţiuneĭ affaceriĭ ce'ĭ ţinea acolo, George ne fiind cunoscut de Preşedintele tribunaluluĭ. Bóla luĭ Alexandru ţinu tocmaĭ treĭ dile şi cu noă ce perduse păn' atuncĭ se făcuse tocmaĭ doĕ-spredece dille perdute în Tărgoviste, doă-spre-dece secole pentru doă fiinţe ce iubeaŭ şi eraŭ despărţite de obiestele cultuluĭ lorŭ.

Intr'astŭ timpŭ George întremându-se a scris maĭ multe epistole fidanţateĭ şi tatăluĭ sĕŭ, dară avu imprudenţa d'a le băga în pliculŭ Eleniĭ care nu le trămitea la adressă; iată pentru ce Elisa şi familia luĭ n'avea nicĭ o sciinţă despre dênsulŭ. A treĭ-spre-decea di amêndoĭ bolnaviĭ vindecaţĭ cu desăvîrşire plecară din Tărgăvisce împreună cu actele pentru care venisse, şi ajungând la gara Norduluĭ din Bucurescĭ, se despărţiră şi fie-care alergă spre partea unde'l ducea dorul.

XIV

Moartea!

A doua ḑi după ce Elisa bău o parte din conţinutul sticluţeĭ dată de vĕrulŭ sĕŭ, muma sa cum se desceptă se dusse ca, de obiceiu, la fiica sa ca să vaḑă cum maĭ era, şi găsind uşea încuiată, bătu să 'ĭ o deschiḑă, dar nu primi nicĭ unŭ rĕspunsŭ.

— Dórme, ḑisse ea, şi se întórse în vîrfulŭ degetelor în camera sa ca să n'o descepte.

Peste douĕ ore reveni căcĭ un nu sciŭ ce, un neastâmpăr, un presimţimênt funest o îndemna să se maĭ ducă odată ca sĕ vaḑă ce face fiica sa. De astă dată apăsă ivorul, împinse uşa dar uşa nu se supuse; era tot încuiată; iarăşĭ bătu dar nimenĭ nu'ĭ dădu vre un rĕspuns! Atuncĭ ănima sa de mumă începu a se îngrijura şi o sili să bată maĭ tare, şi ne dobândind nicĭ unŭ rĕspunsŭ, să împingă uşa cu putere, să facă sgomotŭ, să strige pe nume pe fiica sa din tótă puterea vociĭ sale, dar tóte fură în zadar. Ţipetele sale desperate atrasse lume multă şi prin ajutorul unor vecinĭ putu isbuti a strica uşa şi a intra în întru.

Când întră în cămară află pe juna fata în patŭ înţepenită, rece ca marmura şi nemişcată ca o statue! Vĕḑênd acestŭ spectacolŭ neasceptatŭ toţĭ asistentŭ scósse ţipete de grózǎ, dar maică-sa răgni ca o leoaică! Sĕrmană bătrînă! ea se aruncă în prada celeĭ maĭ cumplite desperărĭ peste corpul fiiceĭ sale, o coprinsse în braţe, o acoperi cu corpulŭ sĕŭ ca cum ar fi voit s'o încălḑéscă cu propria sa căldură, lipi busele salle de busele eĭ, ca cum ar fi voit să treacă suffletulŭ eĭ în cor pulŭ fiiceĭ salle, şi după ce vĕḑu că nu obţinea nicĭ unŭ rĕspuns, nicĭ un semn de viaţă, căḑu jos lângă dênsa fără de cunoscinţă.

Intr'o clipă se rĕspândi în mahala vestea ca frumósa Elisă a muritŭ fără să bolească. Vecinиĭ care fusesse faciă

la găsirea cadavrului şi care ca orĭ-care din ómeniĭ din poporŭ simţea o neînvinsă oroare de formalităţile legale, adică de autopsie, care de ordinarŭ însoţesce ori-ce mórte fără de veste, de teamă ca să n'o măcelărească, se învoisse între dînşiĭ d'a ascunde adevĕrul şi d'a spune cum că astă moarte a fost resultatul naturalŭ allŭ boaleĭ ce o precedasse.

Intr'acea séră Elisa învestmăntată cu celle maĭ frumoase din hainele salle, cu acellea cu care fusesse înbrăcată în séra de logodnă, palidă dar plină la faciă şi frumósă cum era în viaţă, ca cum ar fi statŭ să vorbéscă, fu întinsă pe un catafalŭ funebru şi încoujurată de flori, lumînărĭ, rude, amicĭ şi veciniĭ. Mórtea asteĭ copile se împrăsciă ca fulgerulŭ peste totŭ oraşiulŭ şi ajunsse până la audulŭ Eleneĭ.

De o cam dată ca nu credu, luă astă noutate dreptŭ o mistificaţiune şi trămisse pe feciorŭ ca să se informeḑe, însă de îndată ce se intórsse feciorulŭ şi 'ĭ spusse că ın adevĕrŭ a muritŭ şi că ellŭ însuşĭ a vĕḑut'o pe patulŭ funerariŭ, fu coprinsă de o tremurătură nervoasă, resultatŭ alŭ remuşcăriĭ, şi d'o neînvinsă grózā contra singurătăţiĭ. Nu maĭ putea să se astâmpere la un locŭ şi maĭ alesŭ să rĕmăne numaĭ cu consciinţa şi amintirea sa.

Ordonă numaĭ de cât că pue cai la trăsură, şi îndată ce o vĕḑu trasă la scară, se aruncă într'însa şi ḑisse visitiului s'o ducă dreptŭ la locuinţa victimeĭ salle. Cum ajunsse acolo intră dreptŭ în întru şi se opri în facia catafaculuĭ, lângă care plângea încetinelŭ rudele învestmăntate in doliŭ. şi la capĕtul căreia citea un preotŭ stîlpiĭ obicinuiţĭ. Cum vĕḑu ast spectacol lugubru, ochiĭ eĭ se umplură de lacrămĭ, puterile o părăsiră, piciórele i se încovoiară şi căḑu în genuche şi maĭ fără de cunoscinţă pe treptele cataralculuĭ murmurănd:

— Ertare, ertare suffletŭ de martirŭ.

Assistenţiĭ neînţelegĕnd causa astuĭ leşinŭ si ne auḑind vorbele ce pronunţasse necunoscuta, o luară dreptŭ o amică bună a rĕposatiĭ, al căreĭ sistem nervos era prea impresionabil, şi segrăbiră a'ĭ da cuvenitulŭ ajutorŭ

George cum eşi din gara de Nord se aruncă într'o birje şi se repedi spre casă ca să'şi schimbe hainele. Ajungênd a casă întrebă pe bucătăreasă, singura ființă ce găsi acolo, despre părinții sěi şi află de la slujnica care 'lŭ privea cu multă mirare, că D-lor s'aŭ dus de dimineață la logodnica sa. Audind astŭ rĕspunsŭ, nu mai făcu alte întrebări, ci trecu în camera sa fără să intre în cel mai mic prepus, se îmbrăcă cu celle mai frumóse vestminte, sa sui iarăşi în trăsură, trecu pe la o florărie, luă un buchetŭ de toata frumuseațea şi se îndreptă în fine spre locuința iubiteĭ luì.

Intrând în strada pe care se afla casa Eliseĭ, nu pucinŭ se miră vĕdênd ca nicĭ o data lume multă mergând grupe grupe încoace şi încolo, staționând pe marginea trotarelor şi grămădindu-se în apropiere de ținta gândurilorŭ salle. Innaintând maĭ mult lumea se îndesa şi maĭ tare şi ajungând aprópe de pórtă scósse unŭ țipetŭ de grózā dărind doliŭ la pórtă şi trasŭ înnaintea intrăriĭ caseĭ fidanțateĭ luĭ unŭ carŭ mortuarŭ. Vĕdêndu-lŭ lumea se retrasse spre a'ĭ face locŭ, şi uniĭ iĭ arunca câte o căutătură de milă, alțiĭ câte o privire posomorîtă şi cu toțiĭ începură a şopti între eĭ:

— Uite şi logodniculŭ.

Lui George nu'ĭ trecu prin minte o dată cu capulŭ că aste preparative eraŭ pentru Elisa lui, ci credu c'a isbit'o pe ea în lipsa luĭ o crudă nenorocire, adică că a murit maică-sa, care era cam pătimaşe. Coprins de acéstă credință, el se grăbi d'a se da josŭ din trăsură spre a sbura maĭ curênd în întru ca să o consolă şi s'o încuragese. Când trecu pragul şi se întâlni cu douĕ fete îmbrăcate în alb şi înzovonite cu voalurĭ albe, simți că iĭ trece prin ănimă unŭ fiorŭ durerosŭ şi începu să alerge spre interior ca să se convingă maĭ iute de mărimea nenorocireĭ ce 'lŭ isbise; când intră însă în întru şi vĕdu întinsă, rece, nemişcată, fără de viață şi ofilită întocmaĭ ca florile ce o înconjura, pe aceia ce era obiectul cultuluĭ sĕŭ, pe iubita luĭ Elisă, scósse unŭ țipetŭ terribilŭ, întinsse mânele şi căḑu leşinată în brațele părinților sĕĭ care eraŭ acolo.

Când îşĭ veni în fire, se vĕḑu în altă cameră înconjurat dc părinţiĭ sĕĭ şi de o mulţime de fiinţe necunoscute care se uitaŭ la el cu milă şi compătimire. Cum se desmetici, părinţiĭ sĕĭ îl rugară ca să se maĭ liniscească şi să nu maĭ adaoage prin durerea sa amarnica durere a bieteĭ mume; el promise că va sta astâmpărat şi ceru ca să fie condusŭ lîngă fidanţata luĭ. Ajungênd acolo se aşeḑă pe unŭ scaun lîngă catafalcul eĭ şi remasse maĭ mult timp nemlşcat cu capulŭ între mânĭ şi cu mânele reḑemate de genuchĭ într'o mută amorţire. Nu maĭ da semn de viaţă de cât prin lacrimele ce curgeaŭ în torrente d'a lungulŭ obrajilorŭ sêĭ. Durerile celle marĭ nu suntŭ sgomotóse.

Peste unŭ cuartŭ de oră intră în casă muma mórteĭ ca să maĭ vaḑă încă o dată acea fiinţă scumpă ce era să-ĭ fie răpită în curênd, să o maĭ plângă încă cât-va şi să'şĭ maĭ scótă foculŭ ce'i dogorea inima şi să maĭ jelească o clipă măcar jealea ce 'ĭ a pricinuit perderea eĭ. Cum intră în casă dette cu ochiĭ de George şi cum îl vĕḑu se opri în facia lui, îĭ ridică capul în sus şi uĭtându-se cu o căutătură terribilă drept în ochiĭ luĭ îĭ ḑisse:

— Ce maĭ caţĭ aicĭ, nenorocite?.... Ce maĭ vreĭ? Ce or nu escĭ mulţumitŭ c'aĭ omorît'o?

— Amŭ omorît'o, eŭ? strigă bietulŭ june aruncând asupra bătrîneĭ o căutătură plină de surprisă durerósă; eŭ care aşĭ da doă-ḑecĭ de vieţĭ dacă aşĭ avea spre a o reînvia? nu'mĭ maĭ amărî durerea prin astă crudă învinovăţire şi spune-mĭ, spune-mĭ maĭ curênd de unde ne-a venit astă ne asceptată nenorocire?

— De unde? mĕ maĭ întrebĭ de unde? rĕspunse muma cu amărîciune; întreabă-ţĭ maĭ bine cugetul saŭ spune-mĭ unde aĭ fost şi de unde viĭ? orĭ citesce, na, citesce aceia ce singurŭ aĭ scrisŭ, şi apoĭ întreabă-mĕ cine a omorît'o?

Ḑicând aste cuvinte scósse din sînŭ o epistolă şi'ĭ o dette în mână. George uimitŭ de astŭ rĕspunsŭ, luă machinal epistola în mână, îşĭ aruncă ochiĭ spre ea şi citind'o scósse un mare răcnetŭ şi strigă.

— Miserabila, ea 'mĭ a omorît'o; trebuia să mĕ ascept

la o assemenea nelegiuire din parte-ĭ; mĕ duc ca s'o ucidŭ.

— Pe cine vreĭ să maĭ daĭ morţiĭ ne îndumnezeitule? strigă sĕrmana vĕduvă cu desperare.

— Pe aceiă ce e pricina tuturor nenorocirilor, pe duşmanca care v'a trămis astă scrisóre înşelătóre.

— Va să zică pe cea d'ântêiŭ pradă ce aĭ făcut? uite-o e colo aprópe mórtă de durerea durerilor ce aĭ împrăsciat într'astă lume, în care ar fi fost maĭ bine să nu te fi născut.

George audind aste cuvinte fără să le înţeleagă sensul, deschisse uşa ce i se arĕtă şi intrând într'altă cămară găsi acolo pe Elena înconjurată de multă lume care i da felurite ajutóre.

In momentul în care deschidea George uşa, Elena tocmaĭ redeschidea ochiĭ şi prima figură ce vĕdu fu palida şi abătuta figură a junelui fidanţat care era întocmaĭ ca cum 'ĭ ar fi luat cineva pânda dupe ochi. Cum îl vĕdu ea se smăci din mânele persoanelor ce o susţinea, se repedi spre ellŭ şi, cădind în genuche la picióŗele luĭ, strigă împreunându-şĭ mânele în mod rugăt r şi 'ĭ disse cu ochii înnotând în lacrămĭ:

— Iartă-mĕ, iartă-mĕ, te rog.

George nu rĕspunse nimic, ci apucând'o cu putere de ambele mânĭ, o ridică repede în sus, o tîrî după sine fără ca ea să opună cea maĭ mică resistenţă, spre cea maĭ mare mirare a lumeĭ ce sta de faciă, deschise uşea repede şi ducênd'o în camera mortuară şi apropiênd'o de catafalc, o precipită pe treptele luĭ şi strigă cu o voce detunătóre privind'o cu un aer rătăcit:

— Iată de la cine trebue să 'ţĭ cerĭ ertare.

In acel moment se audi un sgomot mare afară, şi imediat după aceia o musică militară începu să întonede un marşiŭ funebru care smulgea lacrămĭ din ochiĭ ceĭ maĭ uscaţĭ şi casa se umplu de preoţĭ şi lume.

Audind şi vĕdênd tóte aceste semne prevestitóre apro-

pierei ultimului moment, George îşĭ lăsă prada din mânĭ pe jumĕtate leşinată îşĭ înfipse mânele în pĕr ca un smintit, eşi repede din casă aruncând în juru-ĭ o căutătură rătăcită şi începu să alerge pe stradă cu capul gol şĭ cu hainele în desordine strigênd:

— Nu, nu pot să vĕd, 'mĭ este cu neputinţă ca să asist la ast spectacol grósnic.

Elena eşi imediat după el maĭ în aceiaşĭ stare, iar lumea începu să se uite după eĭ urmărindu-ĭ cu o căutătură stranie şi apoĭ să se crucească ca de nisce fiinţe ce 'şĭ aŭ perdut mintea.

XV

Ceĭ doui voluntarĭ din al şéselea regiment de dorobanţĭ

Pe când se desfăşuraŭ în Bucurescĭ, peripeţiele asteĭ drame intime în ţéră şi aprópe de fruntariele eĭ se desfăşuraŭ peripeţiele uneĭ drame mult maĭ vastă şi maĭ teribilă; resbelul isbucnise între Ruşĭ şi Turcĭ, sântul pămênt al ţĕreĭ nóstre începuse să fie călcat de călcâiul Muscaluluĭ şi negrul vĕl de pahonţĭ începuse să năvăléscă spre mănósele câmpiĭ ale patrieĭ Românilor ca un puhoiŭ mohorît şi infect care se scurgeaŭ într'una din nemărginitele stepe ale imensuluĭ colos.

Giurgiu deja zăcea sub grămada ruinelor caselor sale şi 'şĭ vedea plin de jale gimnaziulŭ sĕŭ, focarŭ al lumineĭ şi progresuluĭ, ciuruit de projectilele inimice. Calafatul de lunĭ întregĭ servea drept ciblu artileriştilor turcescĭ din Vidin; Bechetul şi Călăraşiĭ vĕḑuse cetele de başibujucĭ năvălind spre dênsele setóse de sânge şi de pustiere; mărginaşiĭ Dunăriĭ maĭ de pretutindenĭ plătise cu viaţa şi avutul tributul nemilosuluĭ ḑeŭ al pustiireĭ, şi fiiĭ Românieĭ se deslipise din braţele măiculiţelor şi soţiórelor lor spre a sbura dincolo de hotare ca să 'şĭ apere ţérra şi vatra strămoşească.

Sângele Român deja începuse să curgă, aprópe de Pioa-Petreĭ, într'un pichet părăsit, o santinelă perdută a românismuluĭ, un biet dorobanţ uitat la schimb fusesse primul martirŭ alŭ teribiluluĭ resbelŭ şi adăpase cu generosul sĕŭ sânge solul patrieĭ salle; la Olteniţă deja dătusse osteniĭ românĭ ochĭ cu foculŭ şi pieptŭ cu duşmaniĭ, la Islaz şi Bechet braviĭ dorobanţĭ pusesse pe gónă cete numeróse de năvălitorĭ, şi la Calafat artileria Română începusse a 'şĭ câştiga o famă care are să remăe neperitóre.

O mare parte din junime, maĭ cu sémă cea studiósă, pe care sorţul nu o favorisase d'a fi sub steag, se dusesse de bună voe ca să se însumeḑe în rîndulŭ fraţilorŭ oştenĭ, şi aceĭ ce vîrsta şi alte îndatorirĭ tot aşa de scumpe, adică acele de soţĭ şi părinţĭ îĭ reţinea a casă, deschisesse largĭ pungele lor, maĭ cu sémă ceĭ săracĭ, şi le deşerta cu dărnicie pe altaru patrieĭ în pericol.

Femeea română fu maĭ cu sémă la înnălţimea misiuneĭ eĭ! Mumele, soţiele, surorile şi ficele romănilor vĕrsaŭ mărgăritare de ajutor şi consolaţiune suferinḑilor din vîrfulŭ degetelorŭ mănuşiţilorŭ lorŭ. Prisosulŭ bogateĭ, obolulŭ săraceĭ, micele economiĭ ale femeeĭ menagere şi chiar darurile date de părinţĭ copilelorŭ spre a 'şĭ cumpĕra jucăriĭ şi d'alle mâncăriĭ, mergeaŭ să îngróşe suma cu care să se cumpere medicamente şi obiecte de pansamentŭ. In case nu se maĭ coseaŭ altŭ de cât rnfăriĭ şi haine pentru răniţĭ şi pânḑa nu se maĭ sfăşia de cât ca să se schimbe în bănḑĭ, compresse şi scamă pentru suferinḑĭ. Pretutindenĭ nu maĭ vedeaĭ făcêndu-se alt de cât scamă şi bandagiurĭ, ciorapĭ şi albiturĭ pentru victimele resbeluluĭ.

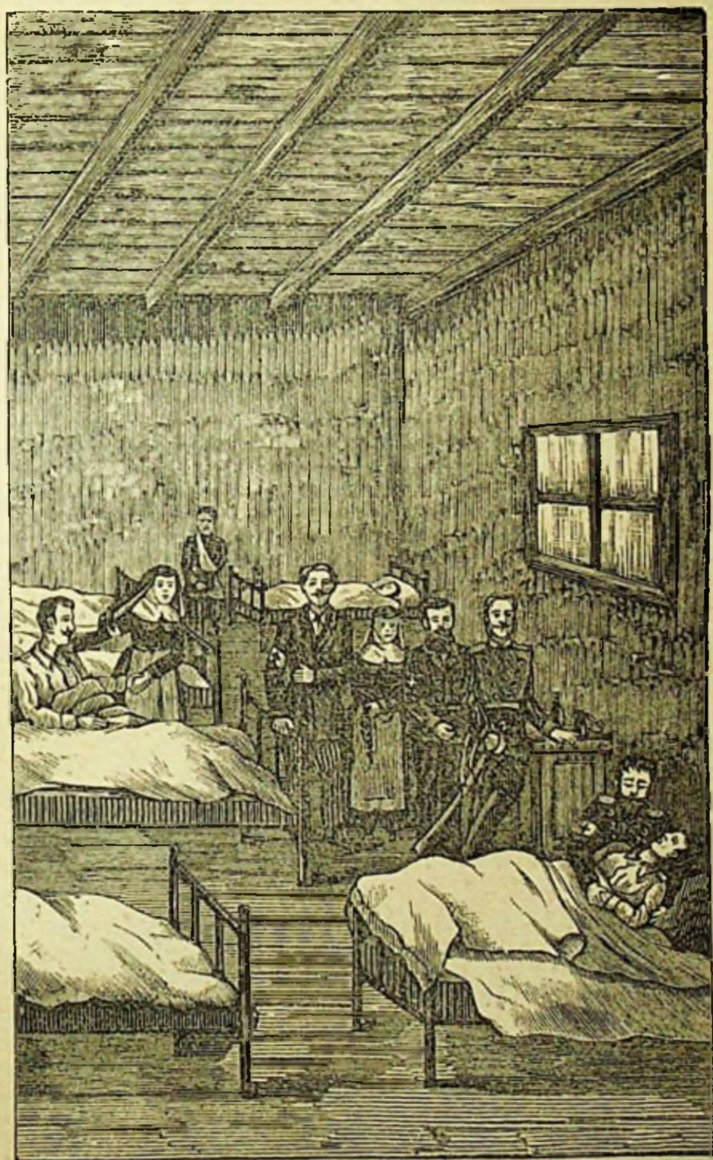
Ajutórele fură multe şi numeróse, dar şi suferinḑiĭ fură mulţĭ şi numeroşĭ! după neînsemnatele escarmuşurĭ urmă adevĕratul resbel; după ciocnirele după malul Dunăriĭ veni uriaşele lupte din jurul Plevneĭ care băgă în mormênt hecatombe de vitejĭ şi trămise la spital miĭ de răniţĭ.

Atuncĭ femeia Română se înnălţă la apogeul abnegaţiuneĭ şi al devotamentuluĭ. Din nimic se formă tot: şi spitalurĭ, şi barace, şi paturĭ până şi chiar infirmiere; sute de

Dómne şi Domnişóre îşî părăsiră casă, masă şi tot ce iubeaŭ şi seduse acolo unde ḑăceaŭ pe patul dureriĭ braviĭ Românieĭ, ca să le aline suferinţele prin ajutorul lor, să le potoléscă durerile prin îngrijirea lor şi să le micşoreḑe dorul prin consolaţiunele lor. Mecica, Muselim-selo, Turnu-Măgurele, Racova, Turnu-Severin, Bucurescĭ, Iaşĭ, Galaţĭ, Craiova, Piatra, iată principalele locurĭ unde fură stabilite spitalele de oştenĭ, în care femeile române alergară pe întrecute ca să'şĭ dea dupe puterĭ şi aptitudine tributulŭ lorŭ ţĕreĭ în primejdie.

Pe când toţĭ fiiĭ şi ficele Românieĭ îşĭ plăteaŭ cu aşa generositate tributul datorit, numaĭ eroiĭ drameĭ nóstre rĕmăsese străinĭ de astă întrecere d'a face bine şi cu unŭ egoism de care sunt capabile numaĭ fiinţele predominate de o singură pasiune, eĭ se ocupasse numaĭ şi numaĭ de fiinţele lor. George ce este dreptul dătuse o parte din léfa sa după o lună spre a veni în ajutorul cruciĭ roşiĭ, maĭ dătuse şi ce-va pentru arme; asemenea şi Elena contribuise cu o sumă óre-care la înzestrarea uneĭ ambulanţe cu celle trebuincióse maĭ mult silită de o amică de cât din propriul sĕŭ îndemn, dar Elisa, generositatea şi activitatea personificată, nu contribuise cu nimic la ast act d'aşa mare utilitate. Putea óre? fiinţa sa era preocupată ḑiua şi nóptea numaĭ de o gândire care 'i absorbea tóte facultăţile: de amorul sĕŭ şi pe urmă de durerea pricinuită tot de el care în fine o pusese chiar pe treptele catafalculuĭ! D-ḑeŭ a pedepsit'o aspru căcĭ pentru o patimă ersonală a uitat să'şĭ facă datoria către umanitate, către obşte, către patria sa şi nu se gândise măcar o clipă că omul e dator să trăiască nu numaĭ pentru sine dar şi pentru semeniĭ sĕĭ.

După ce fugi din camera mortuară desperat, pe jos şi cu capul gol, şi după ce alergă în aşa stare maĭ mult timp ḑiua nămiezea mare prin stradele capitaleĭ, George căḑu sdrobit pe o laviţă dinaintea uneĭ porţĭ ce se întâmplase a se afla în calea-ĭ, capul îĭ căḑu greoĭ pe pept şi lacrămĭ abundente ca un potop începură să curgă gârlă pe obrajiĭ sĕĭ aprinşĭ. Afară de ochĭ nimic din fiinţa se nu maĭ da semn

Murindul deschise ochiĭ, se uită lung la Alexandru, apoĭ îşĭ roti în juru-ĭ privirea. Pag. 120.

de viaţă; corpu'ĭ rĕmăsese ne mişcat, mânele înţepenise, gura i se încleştase, busele i se strênsese, şi privirea i se stinsese; numaĭ din ochĭ curgeaŭ lacrămile ca dintr'unŭ isvor!

Peste câte-va momente o trăsură care pân'aci mersese cât se póte de încetinel după dênsul, se opri dinaintea locului unde sta el înţelenit, o dómnă se dădu jos dintr'ênsa, o fiinţă se apropie de el şi o mână mică şi catifelată, o mână de femee se lipi de fruntea luĭ.

El nu făcu nicĭ o mişcare si urmă d'a 'şĭ vedea de plâns. După aceia busele fiinţeĭ de care ţinea acea mână se deschise şi cu o voce argintină d'o dulcéţă fermecătóre îĭ ḑise câte-va cuvinte care rĕmase fără rĕspuns, póte nicĭ nu fusese auḑite. Apoĭ acele mânĭ se furişă pe sub umeriĭ sĕĭ şi îl săltă puţin în sus; el se ridică, stătu pe picióre, făcu câţĭ-va paşĭ şi se sui într'o trăsură întocmaĭ ca cum ar fi fost o fiinţă ipnotisată, fără de voinţă, fărăd e cunoscinţă şi fărăde putere d'a opune vr'o resistenţă.

După aceia trăsura porni, şi merse cât-va timp, apoĭ se opri dinaintea uneĭ porţĭ, în facia căreia necunoscuta se dătu jos, luă de mână pe George care se scoborî cu aceiaşĭ docilitate nesimţitóre, deschise pórta, intră în curte, de acolo în casă şi apoĭ într'o cămară. Când se vĕḑu acolo George începu să se uite în juru-ĭ coprins de nespusă mirare, căcĭ se vĕḑu în cămara sa, în mica sa cămăruţă, care fusese confidenta discretă a tuturor simţimêntelor sale de copil şi de tânĕr.

Intrând în casă, George se aşeḑă pe un scaun lângă masă, îşĭ reḑemă amândouĭ obrajiĭ de palmele mâinilor şi cótele de masă, îşĭ aţinti spre parchet ochiĭ sĕĭ ce se uscase de lacrămĭ şi se scufundă iarăşĭ în gândurĭ adâncĭ. Femeia care 'l culesese după stradă se aşeḑă lângă el, îĭ spuse cu o voce dulce şi mângăetóre fel de fel de cuvinte duióse şi începu să'l resfeţe întocmaĭ ca p'un copil, dar el rĕmase mut şi nemişcat căcĭ de sigur nu le auḑea.

După ce stătu astfel adâncitŭ în amorţire maĭ bine d'o

jumĕtate de oră, George de o dată se sculă în sus şi începu să se preămble prin casă şi să strige:

— Trebue să sfârşesc o dată cu astă suferinţă, căcĭ ca să maĭ trăesc 'mĭ este cu neputinţă; ea acum ḑace în mormênt, cată s'o urmez, trebue să mor.

— Să murim amândoĭ, respunse necunoscuta.

— Cine 'mĭ vorbesce de mórte? cine 'mĭ vorbesce astfel? cine 'mĭ grăesce? esclamă George aruncând spre necunoscuta o privire tot zăpăcită.

— Eŭ.

— Cine eştĭ tu?

— Ce fel nu maĭ mĕ cunoscĭ?

— Nu.

— Adu-ţĭ aminte.

— Nu pot, nu voiŭ, suferinţa ar fi îndoit maĭ cumplită.

— Póte că D-ḑeŭ s'a îndurat şi te a dăruit cu uitarea.

— Oh! nu, nu am uitat, 'mĭ aduc acum aminte, te cunosc; escĭ tu, tu pricina tuturor nenorocirilorŭ melle! Tu Eleno? tu ucigaşeo? tu aicĭ? ce caţĭ? ce vreĭ?

— Mórtea, mórtea cat; de acum în colo viaţa pentru mine e o povară.

— Dacă vreĭ s'o găsescĭ ce caţĭ aicĭ? dute aiurea, plécă să nu te maĭ vĕd.

— Voiŭ să morŭ împreună cu tine, voiŭ să morŭ ucisă de tine.

— Ucisă de mine, nu se póte, nu maĭ vreaŭ, 'mĭ am luat seama; să morĭ cu mine? fie.

— De ce mórte vreĭ să murim?

— De orĭ care 'ţĭ place, mie 'mĭ e tot una.

— Sunt maĭ multe felurĭ de morţĭ.

— Orĭ care o fi, numaĭ mort să fiŭ ca să nu maĭ sufer.

— E o mórte sinuciderea, mórtea laşuluĭ care într'unŭ momentŭ de desperare, ne maĭ avênd curagiŭ să supórte prigonirile adversităţiĭ, îşĭ pune pistolul în frunte şi 'l descarcă tremurând. Acésta e mórtea cea maĭ lesniciósă, dar şi cea maĭ ruşinósă. Maĭ e apoĭ mórtea bravuluĭ care murind devine folositor patrieĭ şi semenilor luĭ. De astă mórte este

dator să móră orĭ ce românŭ în astŭ timpŭ în care sórta ţĕreĭ se jócă la lotărie.

— Fie şi folositóre mórtea mea, nu mĕ împotrivesc, numaĭ mórte să fie, mórte grabnică, mórte hotărâtóre, mórte voiŭ; dar acolo nu mor toţĭ.

— Pot muri toţĭ aceia ce caut mórtea, căcĭ ghiulele şi glónţele curgŭ într'una ca grindina.

— Vreĭ şi d-ta să morĭ ?

— Din tot sufletul.

— Iţĭ place astă mórte?

— Fórte multŭ.

— Dar bine acolo nu morŭ şi femeĭ, căcĭ femeile nu se bat pe câmpui de bătae.

— Când vrea femea face orĭ ce, póte deveni şi rĕsboinic, şi chiar eroŭ Adu-ţĭ aminte de Ioana d'Arc, de Maria Putoianca.

— Bine dicĭ, aideţĭ dar să sburăm spre câmpul morţiĭ.

— Dar ce facĭ? ce vreĭ să plecĭ d'acum?

— Pentru ce nu ? pentru ce să maĭ ascept? ca să maĭ sufer încă? orĭ te a coprins deja frica de mórte.

— O! nu, te încredinţez că nu.

— Precum aĭ sciut să ucidĭ, tot astfel trebue să sciĭ a te lăsa să fiĭ ucisă.

— Te asigur că nu 'mĭ e frică de mórte, dar maĭ ântêiŭ trebue să ne înrolăm, să facem puţinŭ esperienţa resbeluluĭ, apoĭ să plecăm spre câmpul de rĕsboiŭ şi pe urmă să ne aruncăm în osósele braţe ale aceleia ce face să cadă sub nemilósa sa cósă şi bĕtrânul octogenar şi pruncuţulŭ pe la sînul mameĭ.

— Unde este biuroul de inrolare ?

— Mi se pare la ministrul de resbel.

— Mĕ duc să mor ca soldat.

Intr'acea dí cancelaria dividiuneĭ II-a teritoriale înscrisse în registrul regimentuluĭ al 6-lea de dorobanţĭ, două nume de voluntarĭ: pe acela al luĭ Géorge Buiculescu şi pe alŭ unuĭ june frumos şi tênĕr, aprópe un copil, care se inscrise cu numele de Costică Onescu.

XVI.

Pe câmpul de resboiŭ.

Divişiunea a doua teritorială la începutul resbeluluĭ nu prea luă parte activă în lupte ci servi maĭ mult ca post guardă: rĕmasă dincoa de Dunăre la Corabia în şiua de 15 August când trecu divişia a 3-a, ea ţraversă bĕtrĕnul fluviŭ pe podul căpitanuluĭ Vasiliŭ în şiua de 18, şi cum trecu dincolo, merse de se înşirui la spatele div şieĭ a 3-a şi a 4-a spre a le da mână de ajutorŭ şi a le apăra dosulŭ. Până pe la mijloculŭ tómneĭ ea ocupă satele Breşleniţa, Calisovaţĭ, Ribna etc. pe când cavaleria sa se întinse până la Mahaleta dincolo de Vid, de unde trimitea din când în când celor alte divişiĭ colóne de recunóscere saŭ mână de ajutor la evacuarea răniţilor, îngroparea morţilor şi aprovisionarea luptătorilor.

Tocmaĭ după eşeculŭ păţit de colonel Al. Angelescu, comandantulŭ divişieĭ a 4-a, în şiua de 7 Octombre la Bucova, şi după ce astă mult cercată divişie fu retrasă din prima linie spre a trece în reservă între Etropol şi Susurlu dincolo de Vid, tocmaĭ atuncĭ trecu divişia II-a în prima linie şi din prima şi puse mâna pe sapă şi continuă uriaşile lucrărĭ de aproşurĭ şi de mină prin care voiaŭ Românii să înfrângă cu totul cerbicia Turcească.

Prima luptă la care luă parte într'unŭ mod serios astă divişiune, fu demonstrarea făcută de oştile aliate în şiua de 12 Octombre cu scop de a amăgi atenţiunea luĭ Osman Paşa în spre partea de Nord pentru ca să lase pe general Gurco să opereşe în voe în partea de Sud pentru ca să ia din mânele Turcilor Gorni Dubnicul şi Teleşiul.

Acea demonstraţiune fu un simulacru de atac preparatŭ într'un mod convenabil de artilerie printr'un bombardament general care dură de diminéţă până la amiaşĭ. Cam pe la o oră după prânş infanteria Română se ivi afară din şanţurĭ, se concentră maĭ cu seamă spre reduta Bucova, începura împuşcăturile din ambele părţĭ, dar după ce Turci

îşî angajară forţale şi 'şî grămădiră partea cea maî principală a reservelor în astă parte presupusă ameninţată, oştenii, după ce perdură 250 ómenî morţî şi răniţî, între care fu şi colonelul Bărcănescu, care cădu rănit la picior, se retraseră, reîntrară în adăposturî şı lupta încetă de sine.

Maî multe ciocnirî şi atacurî prefăcute d'asemenea valóre urmă maî multe dile d'arândul până ce Gurco puse mâna pe Teliş şi Gorni Dubnic şi reuşi a face cu totul efectivă împresurarea luî Osman Paşa şi a oştilor sale în înfundătura Plevneî; dar aste operaţiunî secundare nu eraŭ de talia divişiuneî din care făcea parte regimentele în care eraŭ însumaţî fii capitaleî Românieî. Un rol important şi glorios i se prepara spre a'î face numele neperitor.

Indată ce Osman fu închis din tóte părţile, comandanţiî conducătorî aî operaţiuneî româno-ruse se gândiră la tóte resultatele ce póte decurge din astŭ faptŭ importantŭ şi decise a tăia or ce mijloc de retragere ilustruluî împresuratŭ şi orî ce posibilitate d'aî veni cine-va într'ajutor. Calea de retragere cea maî apropiată şi maî bine adăpostită prin obstacule şi întărirî, era calea Vidinuluî prin Rachova, Zibru-Palanca, Lom-Palanca şi Arcer-Palanca; Rachova era cheia asteî căî fiind cea maî tare; trebuia dar să fie luată Rachova cu orî-ce preţ.

Cu astă misiune importantă fu însărcinată o mare parte din divizia a 2-a şi detaşamente din cele-l'alte şi anume: regimentul al 10 de dorobanţî (Putna şi Râmnicu-Sărat), 2 companiî din regimentul 6 (Bucurescî-Ilfov), 1 batalion din regimentul al 15 de dorobanţî (Neamţu şi Succeava), 1 batalion din regimentul al 4 (Muscel), 1 batalion din 1-iŭ (Mehedinţî), 1 batalion din reg. al 2-lea de călăraşî (Gorj, Vâlcea, Argeş şi Muscel), regimentul al 8-lea (Neamţu, Bacăŭ, Roman şi Suceava), douĕ escadróne de reservă, un regiment roşiorî, o baterie de artilerie călăreaţă, treî bateriî de câmp cu tunurî Krup şi alte patru tunurî de bronḑ sistem vechiŭ. Tótă astă armată fu pusă sub comanda coloneluluî G. Slăniceanu.

Colonelul Slăniceanu înainte d'a porni spre Rachova cu

oştile sale, făcu o recunóscere spre malulŭ Dunăreĭ, şi găsind la Vadin între Nicopole şi Rachova adăpostită într' un redan mare de pământ o garnizónă de maĭ multe sute de nizamĭ, fără întârdiere trimise un detaşament de artilerie şi infanterie care bombardă reduta, făcu să'ĭ sară în aer ierbăria, luă retranşamentele cu asalt, ucise o parte din garnizónă, o parte o făcu prisonieră şi o mică parte ce maĭ rĕmăsese cu arma în mână, o puse pe gónă. După aceia porni spre Rachova însoţit de întréga sa colónă şi urmat de o colónă de muniţiunĭ, unŭ trenŭ de aprovisionare şi o secţiune complectă de ambulanţă.

George, după cum scim, se înrolase ca voluntar şi plecase din capitală cam pe la începutul luneĭ luĭ Septembre însoţit de un camarad de arme care se inscrisese în aceiaşĭ ḑi cu el sub numele de Costică Onescu. El ardea de nerăbdare d'a sbura cu un moment maĭ curând în faţa inimiculuĭ, d'a da ochi maĭ în grabă cu primejdia şi d'a da mână cu mórtea cea mult aşteptată, ca să scape cu o clipă maĭ curând de o viaţă care pentru el devenise maĭ mult ca nesuferită; însă nu fu astfel precum dorea el.

Cu tóte rugămintele, cu tóte intervenirile şi cu toţĭ amiciĭ ce numĕra în corpul ofiţeresc, totuşĭ el nu putu să fie trămis din primele ḑile în faţa inamiculuĭ, ci fu obligatŭ întâiŭ să înveţe scóla soldatuluĭ, mânuirea armelor şi mişcările prescrise de reglemente şi apoĭ să fie trimis la regimentul sĕŭ.

Vĕḑênd că n'avea încotro, se puse cu tótă sârguinţa pe lucru, învĕţă tot ce i se ceru, suportă tóte greutăţile şi ostenelele fără să cârtească, se deprinse chiar cu fómea care fu fórte adesea un óspe bine venit pentru braviĭ apărătorĭ aĭ independenţeĭ Românieĭ, şi reuşi o se face meşter iscusit în mânuirea lopeţiĭ.

La podveḑĭ şi la robótă el era cel d'intâiŭ şi le făcea pe tóte cu cea maĭ mare grabă şi cea maĭ laudabilă inteligenţă, dar la veseliele şi petrecerile ce urmaŭ în tabără după o ḑi de muncă, dênsul nicĭ o dată nu lua parte. Camaraḑiĭ sĕĭ cum însera se strângeaŭ rótă în jurul unuĭ foc mare de

coceni şi buruenĭ, ceĭ pricepuţĭ ḑiceaŭ din fluere şi din viorĭ, iar voiniciĭ jucaŭ hora şi bătuta de duduia pămêntulŭ. Atuncĭ scatolcele pline cu vin şi rachiŭ, maĭ adesea cu apă, se plimbaŭ din mână în mână şi din buse în buse, iar cantinieriĭ carĭ formaŭ códa armateĭ ămpleaŭ pungile cu franciĭ agonisiţĭ cu multă sudóre de bĕtrâniĭ d'acasă, pe care 'ĭ trimiteaŭ cu dărnicie către câmpulŭ de resbelŭ spre a îndulci întru cât-va traiul voiniculuĭ ce se rĕsboia pentru ţara si casa sa.

George nu lua nicĭ o dată parte la acele veseliĭ; el cum isprăvea munca, se retrăgea în bordeiulŭ ce i se destinasse a locui împreună cu alţĭ camaraḑĭ, se arunca pe manteoa ce o aşternea jos pe jumĕtate şi cu cea-l'altă jumĕtate se învelea şi închidea ochiĭ nu ca să dórmă, căcĭ somnulŭ nu era de locŭ prietenŭ cu ellŭ, ci să se gândéscă în voe la tóte nenorocirile luĭ, şi maĭ cu sémă la aceia ce 'lŭ aştepta sus în cer şi îĭ ḑicea cu duioşie în tóte serile şi în tóte dimineţele: Vino, vin! Dumineca chiar când se concentra tótă diviḑia şi venea generalul ca să asiste la petrecerile băeţilor şi să asculte melodiósele sunete ale musicelor regimentelor, el nu eşea din visunia sa şi dacă eşea sta cât se póte de retras, tristŭ, gânditor şi mutŭ ca unŭ mormêntŭ.

Camaraḑiĭ sĕĭ se cercase de maĭ multe orĭ să'l distreḑe, să'ĭ descreţească fruntea şi să'ĭ descleşteze fălcile prin băuturică şi vorbe voióse, dar vĕḑênd că n'o scóte la cale l'aŭ lăsat în pace după ce maĭ ântâiŭ l'a botezat după obiceiul Românuluĭ cu ponosul de *inimă acră.*

Camaradul sĕŭ Costică nu era maĭ vesel şi maĭ sglobiŭ ca el, dar alt caracter şi alte apucăturĭ. Se vedea cât colo că pân'aci fusese crescut în bumbac şi numaĭ imboldul patriotismuluĭ l'a îndemnat să părăsească viaţa sa molatică ca să facă aspra esperienţă a resbeluluĭ. Figura sa era delicată şi pot ḑice chiar femeiască, mânele sale micşóre, albe şi grăsuliĭ, în stare d'a face să rĕmnéscă la ele o cocónă, piciórele sale asemenea eraŭ o minune de micşorime şi eleganţă; fiinţa sa era un complect frumos, graţios şi delicat; în cât

dacă n'ar fi fost îmbrăcat soldăţesce orĭ cine l'ar fi luatŭ drept o femee, drept una din cele maĭ frumóse femeĭ, maĭ cu seamă că n'avea nicĭ firicelŭ de barbă orĭ de mustaţă; cu tóte astea esecuta cu grăbire orĭ ce ordinŭ primea şi când puterile îl da de minciună, atuncĭ cu un surîs, o căutătură duióśă şi rugătóre făcea pe omul cel maĭ arţăgos, chiar pe sergentul major al companieĭ sale, să sară ca să'ĭ dea mână de ajutor. Când nu putea isbuti cu rugăciunea, cea ce se întêmpla prea rar, căcĭ Românul din fire e bunŭ şi îndatoritorŭ, atuncĭ deschidea punga şi plătea cu multă generositate serviciile făcute, căcĭ se juca cu baniĭ băiatul nostru ca cu nucele şi cheltuia napoleonul ca franculŭ. Se cunoscea că era feciorul luĭ banĭ gata.

Nicĭ el nu era tocmaĭ veselia încarnată, nicĭ el nu lua parte activă la petrecerile camaradilor sĕĭ, dar nicĭ nu era atât de sanchiŭ ca amiculŭ sĕŭ. Nu i se dărea nicĭ cellŭ maĭ micŭ semnŭ de veselie pe frunte; pe chipul sĕŭ se citea în totŭ d'auna o întristare şi o măhnire mare, dar se vedea că resemnaţiunea îĭ temperase durerele lăuntrice şi 'lŭ făcusse să 'şĭ suportese sórta fără de murmur.

Toţĭ soldaţiĭ şi chiar officeriĭ locuiaŭ in bordee commune, Georgea dormea la o laltă cu noă camaradĭ! numaĭ Costică printr'o favóre cu totul escepţională dobândisse autorisaţiune de la şefiĭ superiorĭ ca să ocupe un bordeiaş făcut cu propriele sale mijlóce. In bordeiul sĕŭ de la Kalisovaţĭ nimenĭ nr intrase şı nicĭ scia cnm era în întru, asemenĭ nimenĭ nu'l vĕdose schimbându-şĭ rufăria care, lucru de mirare, era tot d'a-una curată pe el.

Diua de opt Octombre fu o di de fericire pentru George şi misteriosulŭ luĭ camaradŭ, căcĭ într'acea di primi divigia 2-a ordinul d'a păşi înainte şi d'a ocupa posturile avansate părăsite de divigia 4-a. Aşa dar ora cea mult asceptată de eĭ, ora de lupte, ora de primejdie, de crude încercărĭ şi chiar de mórte se apropia şi prin urmare suferinţele le eraŭ pe sfârşitŭ.

Greaoa viaţă în retıanşamente care făcea pe alţiĭ să se îngrozească, pe George nu 'l-a spăimantat ci din contra l'a

făcut să tresalte de bucurie; primejdia pentru el era o mântuire, osteneala o uşurare. Mânele sale de cancelaristŭ se îngroşase, sapa şi lopata făcuse în podulŭ palmelor sale nisce bătăturĭ tarĭ ca osulŭ; cu tóte actea el nu le băga în seamă şi muncea cât optŭ sperând că de adĭ până mâne o să fie resplătit de tóte în modulŭ cum înţelegea elŭ rĕsplătirea, adică va veni o ghiulea generósă să plesnească lângă locul ocupat de el.

In diua de 12 Octombre el fu şi maĭ veselŭ, el fu celŭ d'ântaiŭ care sări din şanţurĭ spre a sbura cu un moment maĭ curĕnd înaintea pericolelor; amicul sĕŭ Costică îl urmă de aprópe şi fură ceĭ maĭ darjĭ la atac, ceĭ maĭ îndresneţĭ la încăerare şi când se dete semnalul de retragere tot eĭ în loc d'a se înapoia păşiră tot înainte şi numaĭ înainte, până ce ordinul sever al unuĭ căpitan îĭ făcu să înţeleagă că datoria lor nu era d'a muri ci d'a se supune. George era aprópe d'a se revolta contra şefuluĭ sĕŭ, dar Costică îl luă de mână, îl împinse înapoĭ şi sări cu el iarăşĭ în şanţ.

In diminéţa acesteĭ dile se vĕduse pentru prima dată óre care veselie pe faţa luĭ George, dar séra fruntea sa fu maĭ posomorâtă ca tot d'a-una.

XVII

Bătălia de la 7 Noembre din jurul Rachoveĭ.

Indată ce se hotărî în sfaturile cuartieruluĭ general Românŭ luarea Rachoveĭ şi se forma corpulŭ de expediţiune precum l'am descris maĭ sus, George se duse drept la comandantul şef al colóneĭ şi ceru cu multă stăruinţă permisiunea d'a face şi el acea campaniă, ca unul ce făcea parte din regimentul al 6 lea de dorobanţĭ. Comandantulŭ primi bucurosŭ, şi ca să inspire şi altora dorinţa d'a 'lŭ imita, îl numi pe dată caporalŭ. Astă permissiune o primi George ca o supremă fericire şi se prepară pentru a o ese-

cuta ca cum s'ar fi preparat ca să meargă la o mare paradă într'o ḑi de sĕrbătóre.

Mantaoa dună ellŭ era veche şi ruptă, patrontaşiulŭ şi raniţa eraŭ cât se póte de usate de timp şi intemperiĭ şi căciula din cap se crăpase în maĭ multe părţĭ; cât despre pene de curcanĭ nicĭ că era vorbă, din causă că nu se prea găseaŭ curcanĭ p'acolo pe unde *Curcaniĭ* românĭ aŭ ridicat la nemurire fala numeluĭ Românescŭ; cu tóte astea ellŭ făcu ce făcu, cârpi rupturele cum putu, sterse nasturiĭ cu cărămidă pisată, înegri patrontaşiulŭ şi raniţa cu cărbunĭ de cocenĭ muiaţĭ în apă, îşĭ făcu puşca sticlă şi baioneta oglindă şi când se puse în rândŭ la apelulŭ nominalŭ, era cellŭ maĭ frumosŭ şi maĭ curatŭ din toţĭ oşteniĭ, parcă era îmbrăcat în haine noĭ.

Inainte d'a se da semnalul de plecare, căută pe camaradul sĕŭ Costică ca să'şĭ ia ḑiua bună de la el, căcĭ el nu făcea parte din expediţie, dar nu'l găsi la bordeiul sĕŭ, întrebă de dênsulŭ pe alţĭ soldaţĭ, dar nimenĭ nu putu să'ĭ dea un rĕspuns lămuritorŭ, îl căută şi prin şanţurĭ şi prin paralele avansate, dar nu fu chipŭ să dea de dênsul, parcă dăduse pământ peste el.

Neputênd a'l găsi, se duse acolo unde îl chema datoria, adică sub cutele steaguluĭ sĕŭ, şi apoĭ porni spre Rachova, în sunetele muziceĭ care întona marşul luĭ Mihaĭ vitézulŭ, marşiŭ ce făcea să furnice sângele prin vine Românilorŭ şi să tresalte în pepturĭ ânimele voinicilor.

Era frig, bruma albea buruenele uscate şi mărăciniĭ desfrunziţĭ după marginea drumuluĭ, iar cerulŭ era senin, sórele lumina fără a putea să încălḑească tristul peisagiŭ al văiĭ Viduluĭ şi pământul umed de ploile trecute sorbea cu lăcomie acele raḑe aurite spre a le transforma apoĭ în aburĭ uşureĭ. Când se dete semnalulŭ de plecare sórele era sus pe cer şi când începu să se misce pe întinsa câmpie acel balaor nemĕsurat ce se numesce o armie în marşŭ, al căruĭ cap era format dintr'o companie de geniŭ şi în a căreĭ códă se afla o secţiune de ambulanţă, meḑiul ḑileĭ deja trecuse.

După ce înceta musica marşul sĕŭ înflăcărător, se auḑi

de odată şi fără veste o melodie mult maĭ dulce şi multŭ maĭ îmbărbătătóre. Din pepturile tuturor voinicilor eşiră nisce sunete armonióse arangiate după ritmul uneĭ melodiĭ încântătóre şi busele lor începură să pronunţe nisce cuvinte cadenţate cu mult maĭ puternice d'a însufleţi ânima omenéscă de cât or ce melodie de instrument. Era frumos de vĕdut, frumos de ascultat, frumos de admirat acest nemĕsuratŭ şir de voinicĭ mândri ca nice bradĭ, cu mustăţile mijinde şi cu chipurile bronzate de trude, care mergeaŭ spre apriga mórte cântând şi sbeguindu-se! Ecoul ca cum ar fi împărtăşitŭ şi el ast farmec fascinator, reproducea cu cea maĭ mirătóre claritate aceste intonaţiĭ răpitóre şi le transmitea cu grăbire de sute de orĭ în imensitatea spaţiuluĭ.

Toţĭ voiniciĭ noştri eraŭ veselĭ, toţĭ ridĕtorĭ, toţĭ fericiţĭ, George însă era maĭ cu asupra. *Anima acră* se transformase cu totul, posomorîtul se înseninase, tăcutul vorbea, sanchiul glumea; toţĭ eraŭ surprinşĭ şi se miraŭ pentru ce? nimĕnuĭ însă nu'ĭ putea trece prin gând causa care'lŭ făcea să fie vesel, nimenĭ nu putu ghici că el era voios numaĭ pentru că mergea să móră. In cântece şi glume mersse ostăşimea Romănéscă până ce înseră şi după ce veni murga în satŭ, poposiră dincolo de satul Ghighiu tot în cântece şi glume şi într' o clipă transformară o córstă pustie şi gólă într'un lagăr plin de animaţie şi voioşie.

Cât te ştergĭ la un ochiŭ câmpia înegrită de umedeală se albi de corturile individuale ce fie care soldat purta cu sine, focurile de bălăriĭ începu să părpălescă în tóte părţile, flacările lor roşietice să colorede într'unŭ modŭ fantastic un peisagiŭ plin de animaţie, cumpenele de la puţurile vecine să scârţie, caiĭ să ninchede cerênd demâncare saŭ adăpare, mămăligele să pâlpăe pe foc, ómeniĭ să sperie frigul luĭ Noembre alergândŭ cu hărnicie de colo până colo spre a stropoli d'ale îmbucatuluĭ şi pe icĭ pe colea să desmerde audul prin câte o doină duiósă saŭ o horă sburdalnică.

Intr'astŭ timpŭ, George se retrase într'un colţŭ maĭ dosnic şi după ce 'şĭ róse în tignă porţia sa de pesmeţĭ, se înfăşură în manta, căcĭ n'avea cortŭ individual fiind peste

complect şi se culcă pe pământul gol până să'ĭ vie ceasul de caraulă, căcĭ era de rând în acea seară.

A doua ḑi oşteni porniră înainte din ḑorĭ de ḑi, salutară apariţiunea sóreluĭ care era cam cu dinţĭ, cu fanfare sgomotóse şi cu cântece voióse, şi merse, merse înainte până ce iarăşĭ înoptă.

Ajungênd în preajma Dunăriĭ şi puindu-se în comunicaţie cu anteguarda ce ocupase maĭ dinainte Vadinul, porni înainte spre Ostrovŭ şi ajungênd acolo găsi loculŭ ocupatŭ de călăraşiĭ ce se luase după fugariĭ de la Vadin, şi cu dênşiĭ merse spre Rachova până ce în ḑiua de 6 Noembre ajunse cam pe la amiaḑĭ în satul Selanoviţa unde colonelul Slăniceanu îşĭ stabili cuartierul general.

Cum poposi acolo, călăraşiĭ ce formaŭ aripele astuĭ mic corpŭ de expediţie, se puse să exploreḑe vecinătăţile, împinse recunóscerile până la două chilometre de Rachova, se împrăsciară în dreapta şi în stânga, şi pe la patru ore după amiaḑĭ se împreunară cu colóna de cavalerie a coloneluluĭ Creţeanu care venea de la Etropol împreună cu unŭ regimentŭ de dragonĭ Ruşĭ, comandaţĭ de generalul principe Meyendorf şi se stabilise pe la 2 şi jumĕtate ore după prânz. în preajma satuluĭ Bucoviţa.

După ce stabili o comunicaţie permanentă între aste doă localităţĭ, una la dreapta şi alta la stânga Rachoveĭ, despărţite de o rovină adêncă care se prelungea până la Dunăre şi care într'ace a parte era transformată într'o adevĕrată prăpastie; omandantul şéf ordonă ofiţerilor de stat majora face schiţa topografică a localităţiĭ şi a alcătui planurĭ de resbel.

Misiunea armateĭ Române era fórte dificilă şi avea să învingă obstacole fórte anevoióse. Rachova e clădită în dosulŭ unuĭ deal paralelŭ cu Dunărea, a căreĭ culme domină tóte împrejurimele; d'asupra aceleĭ culme se află o cetăţuie de pământ înconjurată cu treĭ rândurĭ de şanţurĭ şi întărirĭ interióre, la apusŭ se află o redută maĭ mică unită cu cea mare prin şanţurĭ acoperite, şi la rĕsărit se găsesce o altă redută maĭ puţin tare apĕrată de şanţurĭ crestate în diferite direcţiunĭ pe muchia dealuluĭ.

Dealul ce se întinde în partea stângă se cobóră spre satul Selanoviţa cu o pantă destul de dulce şi lesne de suit, dar între astŭ satŭ unde era tăbărată infanteria Română şi Rachova se află acea văgăună de care am vorbit, alle căruĭ malurĭ drepte aprópe ca nişce pereţĭ şi acea mancătură de pămênt sunt prăpăstióse are o căscătură atât de largă în cât se adăpostesce în pântecele eĭ cătunul Lucoviţa. Ca să ajungă cineva să ia înălţimile dominătóre Rachoveĭ despre acea parte, nu putea face alt de cât să se cobóre în acea văgăună şi apoĭ să sue malurile cele abrupte alé părţiĭ opuse sub plóia de glónţe a tăbielor şi şanţurilor Turcescĭ.

In partea dreaptă dealulŭ e tăiat la o distanţă de vr'o 700 metri de cursul pârîuluĭ Schitu, alle căruĭ malurĭ sunt înalte şi răpóse şi a căruĭ matcă e adâncă şi morcirlósă, iar la o depărtare de un chilometru dincolo de dênsulŭ, se află rîulŭ Ogost care e maĭ lat dar maĭ puţin adênc şi lesne de strebătut, avênd malurĭ şese şi matcă petrósă.

Pe malulŭ dreptŭ al Schituluĭ se află rezemat de dealul ce se prelungesce ondulându-se până în Dunăre satul Bucoviţa, şi maĭ în colo de satŭ în faţă cu gura Jiuluĭ se înalţă o dumbravă deasă d'asupra căria pe o muche se află încă în picióre ruina unuĭ turnŭ roman. Dincolo de turnŭ spre Rachova şi spre cetăţuea cea mică se întind viile care înconjóră oraşul. Intre turnŭ şi Bucoviţa se află peste apa Schituluĭ un pod de piatră peste care şerpuesce calea ce merge cotindu-se peste Ogost înainte spra Palanca şi Vidin.

De cu seară colonelul Slăniceanu trimise la Bucoviţa pe major Mateescu cu două companiĭ din batalionul de Mehedinţĭ ca să sprijine colóna de cavalerie şi prepară ataculŭ pentru a doua ḑi dimineaţă în chipul urmĕtor:

De cu ḑorĭ hotărî ca să înceapă bombardamentulŭ, maĭ ântâiŭ artileria ascunsă în păduricea de lângă turnulŭ Romanŭ, după aceia să între în acţiune beteriile aşeḑate în posiţiunĭ în jurul Rachoveĭ şi artileria stabilită la Bechet, pe urmă să înceapă major Mateescu un simulacru de atac în partea despre Schit şi într'acestŭ timpŭ sa înainteḑe în tăcere corpulŭ despre Selanoviţa, să se cobóre în văgăuna

Lucoviţa şi apoĭ să urce cu scările malul cel abrupt, ca să ia cu asaltŭ şi de se va putea fără de veste reduta principală.

După ce fu preparatŭ îndestul de bine terenulŭ de către bateria călăreaţă a căpitanuluĭ Hepites, aşeḑată pe dealurile Bucoviţeĭ, şi de către cele şase gurĭ de foc de bronḑ sistem frances puse în baterie pe malul stâng al Dunăreĭ aprópe de Bechet, în acelaş timp escadrónele de roşiorĭ şi călăraşĭ începură să despice spaţiulŭ câmpielor vecine cu şarjele lor de recu‹ ósceri îndreptate în differite direcţiunĭ, şi batalionele de infanterie dispusse în ordine de bătae începură să se misce înaintândŭ în tăcere pe sub dealurile din flanculŭ stâng, sub adăpostul artilerieĭ care versa fără de întrerupere din gurele salle focŭ şi ţandărĭ de ferŭ. Intr'astŭ timpŭ major Mateescu şi Mehedinţeniĭ luĭ staŭ pitulaţĭ la adăpostul viilorŭ din marginea Schituluĭ.

Pe când colónele din flancurĭ se preparaŭ ast-fellŭ, frontul adică tóte dealurile din facia întăririlor turcescĭ fură garnisite de bateriĭ aşeḑate la o distanţă de 2000 metri, şi după ce luară posiţiunĭ începură şi elle ca şi celle despre Bucoviţa şi Dunăre să stropească pe păgânĭ cu focŭ şi pară. Turciĭ la atâtea provocărĭ respunsse slabŭ dar bine şi făcu de maĭ multe orĭ ca unele din tunurĭ să'şĭ modifice posiţiunea.

George mergea spre focŭ în şirurile compacte alle acellor ce se coboraŭ în văgăuna de la Lescovaţŭ spre a sui muchia care i ducea la picióreIe mareĭ redute. Major Giurescu conducea anteguardele în fruntea muscelenilor sĕĭ şi Major Ene venea după dênsul în capulŭ cellor doă companiĭ din Ilfov; celle alte trupe îĭ urmaŭ la distanţă de 400 de paşĭ şi locotenentulŭ colonel Măldărescu sta la adăpostŭ în capulŭ reservelorŭ.

Ura! strigară fiĭ Românii, năvălind spre valea pe muchia căreia plana mută şi cobitóre cu cósa gata de secerat apriga mórte, ura! strigară şefiĭ lor dându-le esemplu de curagiŭ şi bărbăţie! ura! strigă şi George năvălind înaintea tuturor, precedând chiar pe muscelenĭ ca să'şĭ vaḑă cu o clipă maĭ curênd visul cu ochiĭ. Sĕrmanulŭ! ellŭ era însetat de mórte,

de dorul d'aşĭ revedea fidanţata collo în regiunile cerului, precum amantul fericit e însetatŭ de viaţă şi de dorul d'a 'şĭ revedea iubita colea la loculŭ de întêlnire.

Atuncĭ o bombă mare şi pântecósă veni şi se îngropă în facia frontuluĭ tiraliorilor ce deja începuse a se risipi aprópe de Major Giurescu, şi cum cădu jos începu a se învêrti şi a'şĭ săpa grópa în pământ maĭ nainte d'a isbucni.

— Fugĭ, D-le Major, strigară officeriĭ şi soldaţiĭ la spatele sĕŭ, ellŭ însă nu le dătu ascultare, înstrună calul şi o sări dicênd: — D'o fi să mor, ţêra şi Domnul eĭ va îngriji de nevasta şi copii meĭ. Dar n'o sări numaĭ pe ea, unŭ muşuroiŭ mare şi serŭ era d'asupra eĭ, o învăluisse preste tot chiar pe când se învêrtea şi o oprise în cea maĭ aprigă a sa svêrcolire.

Oştenilĭ rĕmasse uimiţiĭ, cu tótă primejdia ce înfruntaŭ, şi într'o clipă mulţĭ din eĭ alergară să vadă ce era şi vĕdură un Român, un dorobanţ aruncat preste ea, învăluind'o cu mantaoa sa, strângênd'o ţeapăn în braţele sale şi ţiind'o lipită de peptul sĕŭ. Bomba ne maĭ putênd să se învêrtească şi să se lovească ca să aprindă capsa esplosibilă ce avea la vêrf, care până atuncĭ nu luase focŭ, se potoli, se răci şi deveni un obuzŭ de fier inofensivŭ. Soldaţiĭ rĕmasse împietriţĭ de admiraţiune, assemenea şi oficeriĭ şi cu toţiĭ se grăbiră să rădice în sus pe bravul camarad ca să recunóscă pe acella ce 'şĭ-a expus aşa de mult dilele spre a ocroti pe alle camaradilor sĕĭ. Când îl ridicară în sus aprópe asficsiat de emoţiune şi estensiunea gaselor, recunoscură pe George Boiculescu.

XVIII

Amazona de la Rahova

In momentul în care George s'a presentat la cancelaria companii 6 de dorobanţiĭ din curtea Minióteruluĭ de resbel ca să se angagese ca voluntar, şcim că s'a presentat şi un têněr, maĭ un copil, căruia încă nu-ĭ mijise mustăţile, dar plăcu tuturor, fiind frumos ca o fată şi se înscrisese şi el ca voluntarŭ sub numele de Costică Onescu. Dacă ast tê·něr cunoscea saŭ nu cunoscea pe George de maĭ nainte, nu pot spune, dar pot spune că în cancelaria companieĭ schimbară câte-va cuvinte care nu da pe faciă niciĭ o amiciţie învechită nicĭ o cunoscinţă făcută de curând, şi după ce eşiră d'acolo se puseră amăndoĭ într'o trăsură şi merse la gară.

In tren ocupară acellaşĭ vagon, junele Costică îĭ offeri luĭ George să mănînce din provişia ce adusesse cu sine, care nu era de lepadat şi să bea din scatólca plină cu vin negru ce ţinea după gâtŭ, dar el nu vru mănînce nicĭ să bea şi rěmăsse într'o tăcere mută şi cam somnorósă. La Slatina lăsară trenulŭ, şi pe când ceĭ alţi militarĭ officerĭ şi soldaţĭ umblaŭ d'ancătele ca să găsească o căruţă cât de ponosită spre a'ĭ duce la Turnu Măgurele, eĭ găsiră în gară o trăsură cât se póte de bună pusă pe arcurĭ, căria Costică îĭ făcu numaĭ unŭ semu şi trăsse înainte le. George de o cam dată nu voi să întovărăşească pe camaradul sěŭ, dar după ce acesta îĭ şiopti ce-va la ureche, ellŭ se supusse, se sui în trăsură, se aşeḑă lângă ellu şi plecară.

D'acolo pînă la Plevna nu se maĭ despărţiră şi George nu maĭ refusă d'a întovărăşi pe camaradul seŭ şi d'a împărţi cu ellŭ mâncarea ce i se offerea cu cea maĭ perfectă gracie; tóte astea însă ellŭ le făcea ca un automat fără a vorbi, á mulţumi saŭ a da vre-un semn de satisfacţie saŭ nemulţumire. Costică cu tóte astea avea pentru ellŭ o îngrijire fraternă; d'ar fi fost femee ar fi putut orĭ-cine să ḑică că vedea de ellŭ ca o soro, ca o mumă saŭ maĭ bine ca o amantă. Ellŭ la masă îĭ socotea bucăţica cea maĭ bună